

Doc. dr. sc. Blanka Kačer¹
Darko Dumančić²
Štefan Štefanek³

DUŽNA PAŽNJA UČITELJA SKIJANJA: KAKO BI POSTUPIO DOBAR STRUČNJAK U JEDNAKIM OKOLNOSTIMA?

UDK: 347.4:796.071.4
DOI: 10.31141/zrpf.2021.58.139.349
Pregledni rad
Primljeno: 1. studenog 2020.

U ovom radu autori analiziraju sadržaj pravnog zahtjeva dužne pažnje (pozornosti) učitelja skijanja (instruktora) prema polaznicima škole skijanja i predlažu uključivanje učenja o dužnoj pažnji u programe za licenciranje učitelja skijanja. Autori postavljaju hipotezu da postupanje učitelja skijanja odgovara pravnom zahtjevu pojačane dužne pažnje dobrog stručnjaka koja se razradom teme nastoji potvrditi. Protuargument postavljenoj hipotezi jest činjenica da je učiteljima skijanja gotovo bez iznimke skijaška poduka tek dodatna aktivnost uz neko drugo kao primarno (često ne sportsko) profesionalno zvanje ili djelatnost. Provedeno istraživanje i analiza navode nas da ustrajemo na postavljenoj hipotezi, a posebno uzevši u obzir zahtjeve za licenciranje učitelja skijanja i karakteristike odnosa učitelja skijanja i polaznika (učenika). Stoga smo odlučili nadalje istražiti izvore dužne pažnje učitelja skijanja, konkretne pojavne oblike ove pažnje i pravne posljedice njenog propusta. Rezultati rada imaju izravni utjecaj na povećanje svijesti samih učitelja skijanja (kao i njihovih udruga) o razumijevanju dužne pažnje, potrebi stalne nadogradnje znanja i vještina (cjeloživotnog učenja) te utjecaju propusta u ispunjavanju obveze postupanja s dužnom pažnjom na pravni položaj instruktora (prije svega mogućnost odštetne odgovornosti). Rezultati dokazuju opravdanost predloženog uključivanja spoznaja o dužnoj pažnji prema polaznicima u programe za edukaciju učitelja skijanja.

Ključne riječi: *dužna pažnja (pozornost), obveza, učitelj skijanja, instruktor, poduka, polaznik, skijanje*

¹ Doc. dr. sc. Blanka Kačer, Ravnateljica Poslijediplomskog specijalističkog studija Športsko pravo na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Splitu, predsjednica Hrvatskog društva za športsko pravo.

² Darko Dumančić, prof. cin. univ. spec. iur., Pomoćnik pročelnika zadužen za sport u Upravnom odjelu za društvene djelatnosti Grada Osijeka, predavač Sportskog prava na Preddiplomskom sveučilišnom studiju kineziologije na Fakultetu za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta J. J. Strossmayer u Osijeku, učitelj skijanja s IVSI-licencijom.

³ Štefan Štefanek, mag. iur. univ. spec. iur., Odvjetnik u Zagrebu, gostujući predavač Sportskog prava na Preddiplomskom sveučilišnom studiju kineziologije na Fakultetu za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta J. J. Strossmayer u Osijeku.

1. UVOD

Skijanje po nomenklaturi sportova^{4,5} svrstavamo u zimske sportove u kojima su podvrste alpsko skijanje, nordijsko skijanje, snowboard, telemark, skijanje na travi i slobodno skijanje (*freestyle*) od kojih su olimpijski (a time i značajniji) alpsko, nordijsko, snowboard i slobodno skijanje. Skijanje⁶ je kao rekreacijska i turistička (samim tim i komercijalna) djelatnost postalo planetarno popularan sport koji je proteklih desetljeća, osim svojih tradicionalnih alpskih i skandinavskih, našao poklonike i konzumente u svim krajevima svijeta pa i kod onih koji snijeg u svojim prebivalištima nisu nikada doživjeli. Zašto je tome tako, unatoč tome što je riječ o sportskoj aktivnosti koja zahtijeva iznimno složen proces učenja za usvajanje već i osnovne tehnike, a povezan je s visokim troškovima i rizikom ozljeđivanja? Odgovor na ova pitanja nalazi se vjerojatno već u samim pitanjima. Naime, suvremeni čovjek sklon je izazovima motiviranim sudjelovanjem u često nestandardnim sportskim aktivnostima adrenalinskog tipa,⁷ a skijanje je upravo idealan sport koji je povezan sa svim najboljim što može ponuditi adrenalinski sport u iznimnom prirodnom okruženju, praćen vrhunskom hotelskom i turističkom infrastrukturom. Posebnost skijanja, u kontekstu teme ovoga rada, uloga je učitelja skijanja koji poduku iz motorički zahtjevne discipline daju neselektiranoj, heterogenoj populaciji, često nepoznatog zdravstvenog, psihološkog ili iskustvenog statusa. Aktivnost se često odvija na hladnoći, u uvjetima smanjene vidljivosti, na vjetru, a u svakom slučaju u prirodnom okruženju na koje skijaši-turisti nisu navikli i za koje nisu pripremljeni. S druge pak strane, skijanje je privlačan i zdrav sport koji sudionicima omogućuje aktivno provođenje slobodnog vremena u izuzetnom planinskom ambijentu. Rekreativnim se skijanjem može baviti čitava obitelj, bez obzira na životnu dob pa ono predstavlja i jedan od najpopularnijih oblika obiteljske rekreacije.⁸

Nekoliko je odrednica koje su usmjerile skijanje kao sport i kao masovnu sportsko-rekreativnu djelatnost. U protekla je dva desetljeća došlo do revolucionarnog obrata

⁴ Nomenklatura sportova Hrvatskog olimpijskog odbora (dalje: **HOO**): <https://www.hoo.hr/images/dokumenti/sport-olimpizam-hr/NOMENKLATURA-sijecanj-2015.pdf> (5. V. 2020.).

⁵ U hrvatskoj pravnoj književnosti, jednako kao i u književnom i govornom jeziku riječi *sport* i *šport* upotrebljavaju se kao istoznačnice, stoga ćemo u ovom radu upotrebljavati obje inačice smatrajući to kao stvar osobnoga odabira, poštujući pritom oblike koje preuzimamo iz literature i propisa. *Nota bene*, alternativna upotreba riječi *sport* i *šport* u skladu je i s hrvatskim pravopisom Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje; vidjeti <http://pravopis.hr/rjecnik/> (28. IV. 2020.). Aktualni je Zakon o sportu kod usvajanja rabio pojam šport (dakle s kvačicom), da bi kasnije to promijenio u sport (bez kvačice), ali uz odredbu da promjena ne znači obvezu mijenjanja bilo kakvih isprava, drugim riječima zakonodavac prihvaća ili tolerira obje varijante naziva, sa i bez kvačice.

⁶ U ovom radu skijanje se koristi u smislu *alpskog skijanja*.

⁷ Štefan Štefanek, *Upravljanje rizikom odštete odgovornosti u turističkim sportovima*, završni rad na Poslije-diplomskom specijalističkom studiju Športsko pravo na Pravnom fakultetu u Splitu, obranjen 13. X. 2016., str. 4.

⁸ Ozren Radenović (gl. ur.), *Alpsko skijanje*, Hrvatski zbor učitelja i trenera skijanja, Zagreb, 2008., str. 77.

skijanja izumom tzv. *strukiranih (carving) skija*,⁹ koje su do te mjere promijenile tehniku skijanja da su neki vrhunski natjecatelji koji se nisu uspjeli adaptirati na novu tehniku završavali utrke s ogromnim vremenskim zaostatkom i prekidali karijere znatno prije nego li bi to inače napravili,¹⁰ dok su učitelji skijanja preko noći postali učenici i morali su usvojiti novu tehniku ako su željeli nastaviti s radom.¹¹

Sljedeći vrlo važan čimbenik jest razvoj moderne skijaške infrastrukture, odnosno vučnica i strojeva za uređenje staza. Moderne vučnice imaju višestruko veći kapacitet i u stanju su u vrlo kratkom vremenu na vrh planine podići velik broj skijaša na udoban i siguran način, što ranije nije bio slučaj. U ne tako davnoj prošlosti, skijaši su pretežiti dio vremena trošili na čekanje u beskonačnim redovima za spore vučnice koje bi ih odvele na vrh neuređenih staza. Ova je modernizacija (svakako dobrodošla) dovela do jednog drugog problema, tako da se danas umjesto u redovima za vučnice pojavljuje (pre)velik broj skijaša na skijaškim stazama, što, u kombinaciji s novim, bržim skijama i promijenjenom linijom kretanja, predstavlja novu opasnost i izazov za učitelje skijanja. Tako je i u klasifikaciji sportova prema kontaktu, skijanje od individualnog sporta ušlo u sportove s ograničenim kontaktom.¹²

2. TEMA, ISTRAŽIVAČKA PITANJA, METODE I OGRANIČENJA

Područje istraživanja ovoga rada jest obvezno pravo dok se tematski ono odnosi na institut dužne pažnje (pozornosti) koja se od sudionika pravnog odnosa zahtijeva u ispunjenju obveze. Tema se konkretizira na istraživanje dužne pažnje učitelja skijanja prema učenicima tijekom provođenja škole skijanja. Istražuju se sadržaj pravnog zahtjeva dužne pažnje, karakteristike skijaške edukacije i položaj učitelja skijanja kako bi se odredila odgovarajuća primjena pravnih standarda dužne pažnje na postupanje učitelja skijanja.

⁹ Slovenski proizvođač skija Elan 1995. je počeo prodavati prve „strukirane“ skije Elan SCX koje su, nakon prve godine podsmijeha, već sljedeće sezone prihvatili svi veliki svjetski proizvođači, a već nakon tri sezone „stare“ se skije više nisu proizvodile. Carving skije karakterizira naglašeni bočni luk, odnosno geometrija koja omogućava izvođenje intenzivnijih zavoja i skijanje isključivo po rubnicima skija tako da iza skijaša ostaje trag poput tračnica. O tome više: Ozren Radenović (gl. ur.), *op. cit.*, bilj. 8.

¹⁰ Hrvatski skijaši Janica i Ivica Kostelić, osvajači olimpijskih medalja, svjetski prvaci i osvajači svjetskog kupa u skijanju, najbolji su primjer skijaša koji su iskoristili sve konstrukcijske značajke i prednosti carving skija. U doba nastanka carving skija Ivica je imao 16, a Janica 13 godina i natjecateljsku su tehniku doveli do savršenstva, iznimnim treningom i stručnim radom trenera Ante Kostelića.

¹¹ Ove nove skije kraće su u prosjeku 30-40 cm, lakše je njima upravljati, imaju poboljšani sustav skijaških vezova i svojom konstrukcijom (i dužinom) omogućuju znatno brži i lakši napredak početnicima, umanjuju rizik od ozljeda i omogućavaju lakše manipuliranje opremom pri transportu ili izvan skijališta.

¹² Usporedi: Igor Gliha, *Mjerodavno pravo za izvanugovornu odgovornost za štetu nastalu u sportu, s posebnim osvrtom na skijanje*, magistrski rad, Pravni fakultet u Zagrebu, Zagreb 1990., str. 49 i Block, Martin E., *The Preparticipation Physical Examination*, u Appenzeller H., *Risk management in sport: issues and strategies*, Carolina Academic Press, 2012., str. 207.

Prema saznanju autora, predmetna tema u hrvatskoj pravnoj literaturi do sada još nije obrađena.¹³ Autori smatraju da postoji potreba za njenom obradom te da rezultati istraživanja mogu pridonijeti razumijevanju pravnog instituta dužne pažnje i biti primjenjivi. Za obradu navedenoga postavljeno je polazno istraživačko pitanje (hipoteza) da *postupanje učitelja skijanja odgovara pravnom zahtjevu pojačane dužne pažnje dobrog stručnjaka*. Protuargument hipotezi jest činjenica da je učiteljima skijanja gotovo bez iznimke skijaška poduka tek dodatna aktivnost uz neko drugo kao primarno (često ne sportsko) profesionalno zvanje ili djelatnost. Ipak, provedeno istraživanje i analiza potvrdili su početnu tvrdnju o dužnoj pažnji učitelja skijanja kao dobrog stručnjaka što predstavlja i povećani standard dužne pažnje. Odlučujuće su bile utvrđene karakteristike odnosa učitelja skijanja i učenika, rizici inherentni skijanju, legalna i legitimna očekivanja u postupanju učitelja skijanja te postupanje u skladu s posebnim sportskim pravilima (*lex sportiva*) za skijaškog instruktora čemu je suprotstavljena neupućenost učenika o sportskoj tehnici koju upravo uz vodstvo učitelja skijanja trebaju usvojiti. Ove okolnosti konačno su ukazale na ispunjavanje zakonskog standarda povećane dužne pažnje. Potvrdni odgovor na postavljeno istraživačko pitanje uputio je na relevantnost istraživanja pojavnih oblika sadržaja dužne pažnje učitelja skijanja i pravnih posljedica propusta traženog standarda postupanja.

Za metodologiju istraživanja korišteno je kvalitativno istraživanje društvenih odnosa koje nastoji odgovoriti na pitanja zašto, kako i kada dolazi do nastanka dužne pažnje učitelja skijanja, po čemu je specifična dužna pažnja učitelja skijanja, koji stupanj dužne pažnje je potreban te koji su konkretni oblici dužne pažnje učitelja skijanja kako bi se izbjegla povreda pravnih dobara polaznika škole skijanja (ozljeđivanje i materijalni gubici), a time i narušavanje pravne pozicije učitelja skijanja (odgovornost za nastanak štete i gubitak licencije učitelja skijanja).

Rad se prvenstveno odnosi na analizu i primjenu relevantnih instituta hrvatskog obveznog prava te autonomnog skijaškog prava (akti nacionalnih i međunarodnih skijaških organizacija). Razmatrani suvremeni hrvatski propisi usklađeni su s *acquis communautaire* Europske unije (dalje: EU), što, naravno, ne znači da nema prostora za njihovo poboljšanje, a na što se na pojedinim mjestima i ukazuje. Korišteni pravni izvori i hrvatska te strana multidisciplinarna literatura (kineziologija i psihologija sporta i dr.) prikazani su kroz razradu teme. Analiza pravnih izvora provedena je uz polazišnu jezičnu metodu, oslanjanjem prije svega na objektivnu teleološku

¹³ Bilježe se radovi na temu nastanka štete zbog nepravilnog rada (propusta dužne pozornosti) sportskih trenera i primjene mjerodavnog prava u slučaju odgovornosti za štetu u vezi sa skijanjem s međunarodnim elementom; vidjeti u Hrvoje Kačer i Blanka Kačer, „Krizne točke za nastanak štete u vijeku sportaša, posebno s aspekta uloge trenera koji (ne) radi lege artis“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, god. 56, 2/2019, Split, str. 285-304 i Igor Gliha, *op. cit.* bilj. 12.

(ciljnu) metodu tumačenja prava te primjerenom dopunskom upotrebom ekonomske normativne analize prava.¹⁴

Nadamo se da rezultati rada imaju primjenjivu vrijednost novih znanja u svrhu rješavanja konkretnih problema u području predmeta i teme rada. Prema našem mišljenju, rezultati rada imaju izravni utjecaj na povećanje svijesti učitelja skijanja (kao i njihovih udruga) o (1) razumijevanju dužne pažnje, (2) potrebi stalne nadogradnje znanja i vještina (cjeloživotnog učenja) te (3) utjecaju propusta u ispunjavanju obveze postupanja s dužnom pažnjom na njihov pravni položaj (prije svega mogućnost odštetne odgovornosti). Stoga autori predlažu uključivanje spoznaja o dužnoj pažnji prema polaznicima u programe za edukaciju učitelja skijanja.

Namjera je ovoga rada pružiti saznanja o dužnoj pažnji traženoj od svakog učitelja skijanja. Međutim, postoji potreba i prostor za daljnjim istraživačkim radom o sadržaju standarda dužne pozornosti učitelja skijanja u posebnim okolnostima. Na učitelja skijanja koji bi obavljao djelatnost sportske poduke građana kao primarnu naplatnu djelatnost primjenjivali bi se propisi koji uređuju pružanje usluga uključujući i pravo zaštite potrošača. Moguća su i daljnja istraživanja posebnosti dužne pažnje učitelja skijanja prema maloljetnim polaznicima i osobama s poteškoćama u razvoju ili s invaliditetom. Predmetnim radom raspravljamo dužnu pažnju učitelja skijanja s gledišta odnosa učitelja s polaznikom škole skijanja dok je istu moguće dalje istraživati u odnosu učitelja skijanja prema ostalim dionicima kao što su same škole skijanja, sportske organizacije, organizatori škola skijanja i skijališta. Spoznaje o dužnoj pažnji učitelja skijanja utječu također na daljnje rasprave i istraživanja o primjeni pravnih vrsta (osnova) odgovornosti za štetu nastalu povredom dužne pažnje učitelja skijanja (npr. ugovorna odgovornost i izvanugovorna skrivljena odgovornost), međusobni odnos odštetne odgovornosti škole skijanja i učitelja skijanja na temelju vrste njihovog pravnog odnosa (npr. odgovornost poslodavca za štetu koju počini zaposlenik i odgovornost zaposlenika za štetu), sve do odgovornosti škole skijanja ili drugog organizatora prema polaznicima (odgovornost organizatora). Konačno, uslijed značajne mobilnosti građana Europske unije (ali na žalost i zbog velikih problema u radu hrvatskih skijališta) hrvatski učitelji skijanja često podučavaju hrvatske državljane skijanju

¹⁴ Lingvističkom metodom tumačenja prava – jezična metoda – utvrđuje se i analizira semantički smisao, gramatički raspored i povezanost te interpunkcije pojedinih riječi sadržanih u pravnoj normi.

Teleološkom objektivnom metodom tumačenja prava – ciljna metoda – ispituje se uloga pravne norme u društvu i zaključuje o njenom pravnom značenju u određenom pravnom odnosu prema onome što najbolje odgovara aktualnim potrebama i ciljevima društva.

Ekonomska normativna analiza prava – ispituje društvenu poželjnost i primjerenost pravnih normi s obzirom na posljedice normativne primjene, fokusiranjem na stilizirane modele racionalnog ponašanja pojedinca i pravnog sustava i prijedloge odgovarajućeg postupanja.

Za jezičnu i ciljnu metodu vidjeti više u Hrvoje Kačer, „(Ne)usklađenost nekih pojmova iz Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima, Obiteljskog zakona i Zakona o obveznim odnosima“, *Zbornik Hrvatskog društva za autorsko pravo*, Vol. 7 (2006), str. 54-56.

Za ekonomsku analizu prava vidjeti Deša Mlikotin Tomić i Ana Šega, „Ekonomska analiza prava: razvoj i aktualnost“, *Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu*, Vol. 4, No. 1, 2006., str. 372-375 i Steven Shavel, *Temelji ekonomske analize prava*, hrv. izdanje Mate, Zagreb, 2009., naziv originala *Foundations of Economic Analysis of Law*, Harvard University Press, str. 1-4.

na području drugih država članica (Austrije, Italije, Francuske i dr.) što poziva na razradu načina određivanja primjene meritorne pravne stečevine EU-a posebno u slučaju nastanka štete (tzv. Direktive Rim I. i Rim II. često će upućivati na primjenu hrvatskog prava u ovom slučaju, no ovo traži posebnu situacijsku pravnu analizu).¹⁵

Pojmovi koji imaju rodno značenje korišteni u ovome radu jednako se odnose na ženski i muški spol (npr. učitelj skijanja odnosi se i na učiteljicu skijanja).

U ovom tekstu fokusirali smo se na pitanje ulaganja dužne pažnje za učitelje skijanja, pažnje dobrog stručnjaka. Da ne bi bilo dvojbe, ipak u nastavku vrlo sažeto prikazujemo i ostale pretpostavke koje su uvjet odštetne odgovornosti učitelja skijanja, odnosno bez kojih te odgovornosti nema i ne može je biti. Pretpostavke odgovornosti za štetu su više-manje nesporne i u teoriji i u praksi, misleći pri tome na sve uvjete koji moraju postojati da bi nastala posljedica nečije odgovornosti za određenu štetu. Inače, radi se o materiji čiji je *sedes materie* Zakon o obveznim odnosima,¹⁶ koji naravno može u bilo kojem dijelu biti promijenjen nekim drugim zakonom u skladu s načelom *lex specialis derogat legi generali*, ali i *lex posterior derogat legi priori*. Radi se zapravo o pravilima rješavanja antinomija, koja na prvi pogled ili *prima facie* djeluju jako jednostavno, gotovo kao najlakši pravni problemi. Stvarnost je, nažalost, potpuno drugačija i upravo pitanje antinomija jest jedno od najsloženijih pravnih pitanja, istodobno i pitanje na koje zakonodavci u pravilu izbjegavaju dati, makar i načelan, odgovor i prepustaju više-manje sve znanosti, što je svakako jedno o mogućih rješenja, ali je to rješenje jako daleko od idealnog iz čitavog niza razloga. To je moguće u smislu uočavanja kako složenosti, tako i opasnosti koje prijete, usporediti s dosezima ciljnog ili teleološkog tumačenja pravnih normi, što je također pitanje koje zakonodavac gotovo ignorira, ali uz punu svijest da je time (samo) prepustio u jednom dijelu svoju ulogu tumačima prava, u prvom redu sudovima. Kod navođenja pretpostavki koje moraju postojati kako bi došlo do odgovornosti za štetu obično se navode subjekti tog obveznog odnosa (štetnik i oštećenik), štetna radnja štetnika, šteta, *kauzalni nexus* i protupravnost. Ovaj posljednji element protupravnosti svoje pojavne konkretne oblike ima ovisno o tome radi li se o subjektivnoj odgovornosti koja zahtijeva neki oblik krivnje (namjera ili *dolus*, nepažnja ili *culpa*) ili o objektivnoj odgovornosti ili odgovornosti bez krivnje. Pravilo, ne samo u hrvatskom pravu, nego i u daleko

¹⁵ U tim slučajevima primjenjuju se odredbe Uredbe (EZ) br. 593/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. VI. 2008. o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze (**Rim I**), SL EU L 177, 4. VII. 2008., izdanje na hrvatskom jeziku: Poglavlje 19 Vol. 006 i Uredba (EZ) br. 864/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. VII. 2007. o pravu koje se primjenjuje na izvanugovorne obveze (**Rim II**), SL EU L 199, 31. VII. 2007., izdanje na hrvatskom jeziku: Poglavlje 19 Vol. 006. Ove direktive kao opće pravilo određuju da se na ugovorne i izvanugovorne obveze primjenjuje kao mjerodavno, **pravo koje su stranke izabrale** (čl. 3. Rim I. i čl. 14. Rim II.), a ako to nisu učinile, ugovor o pružanju usluga podliježe pravu države u kojoj **pružatelj usluga ima uobičajeno boravište** (čl. 4. st. 1. b. Rim I.); a ako se ugovor smatra potrošačkim, pravo države u kojoj **potrošač ima svoje uobičajeno boravište** (čl. 6. 1. Rim I.), dok se na izvanugovornu obvezu nastalu iz protupravnog postupanja primjenjuje pravo one **države u kojoj šteta nastane**, bez obzira na to u kojoj državi je nastao događaj koji je prouzročio nastalu štetu ili posljedice tog događaja, uz odredbu da **ako štetnik i oštećenik u trenutku nastanka štete imaju uobičajeno boravište u istoj državi, primjenjuju se propisi te države** (čl. 4. Rim II.).

¹⁶ Zakon o obveznim odnosima (Narodne novine br. 35/2005, 41/2008, 125/2011, 78/2015 i 29/2018) (dalje: **ZOO** ili **Zakon o obveznim odnosima**).

širem jest subjektivna odgovornost ili odgovornost uz krivnju, makar treba priznati da se sve više širi i polje takozvane objektivne odgovornosti ili odgovornosti bez krivnje. Zapravo bismo mogli kazati da možda još uvijek objektivna odgovornost predstavlja iznimku, a subjektivna odgovornost pravilo, ali se barem za određena područja društvenog života lako može dogoditi da, u razmjerno kratkom vremenu, situacija doživi bitne promjene.

Vrlo je jasno koja su to područja za koja možemo tako nešto s priličnom sigurnošću predviđati. To su upravo ona područja u kojima je jako značajan udjel sofisticiranih alata i strojeva, uključujući i robote, a takvih je područja ipak životno (gotovo svakim danom) sve više. Nije to više samo medicina, to su danas na primjer čak i kućanstva u kojima zapravo samo o visini standarda ovisi hoće li se pojedini aparati i strojevi uključivati i njima upravljati općenito na daljinu, praktično bez bitnog ljudskog nadzora, ili će čovjek raditi sve kao na primjer prije pedeset godina. U prometu, na primjer, postalo je prilično uobičajeno pojavljivanje podataka o autonomnim i poluautonomnim vozilima, tako da zamišljena situacija sjedanja nekog djeteta u automobil i vožnje (dijete ne samo da nema vozačku dozvolu nego i nema uvjete za nju, te dijete izda naredbu „vozi u Zagreb Ilica 15“), tu praktično vozilo sve radi samo ili autonomno i onaj tko je u ulozi putnika praktično ne može utjecati ni na što, što znači da je svejedno je li to dijete ili je pak najbolji vozač na svijetu. Zamišljena situacija postaje potpuno realna, ako ne danas, onda u bliskoj budućnosti. Pitanje odgovornosti u takvoj će se hipotetičnoj situaciji rješavati unutar kruga koji čine vlasnik vozila (koji jest ili nije pravilno održavao vozilo), servisa (koji jest ili nije pravilno obavljao servis) i proizvođača, odnosno trgovca (koji su proizveli i prodali nešto što eventualno ima nedostatak ili manu). Ako razvitak koji možemo slobodno nazvati svekolikim nastavi u smjeru kojim je krenuo, budućnost sigurno pripada raznoraznim varijantama objektivne odgovornosti. Konačno, ni u skijanju i skijaškoj poduci ta odgovornost nije nešto što je isključeno, dapače, u slučaju skijaških skokova već je danas vjerojatna. Pri tome naravno objektivna prosudba zahtijeva uzimanje u obzir modernih fenomena koji su globalne naravi u ovoj i prethodnoj godini. U prvom redu mislimo na izbjeglice i COVIDovid -19 koji su, svaki na svoj način, praktično na određeno vrijeme i pod određenim uvjetima, doprinijeli stvaranju novih standarda (često i dugo pranje ruku, dezinficijensi u javnim prostorima, socijalna distanca) koji ne samo da sve obvezuju sada, nego očito neće ni prestati okončanjem te pojave. Tko će drugi o tome skrbiti osim učitelja, a kada je već tako, onda i taj element odlučuje je li ili nije uložena pažnja dobrog stručnjaka.

3. UČITELJ SKIJANJA

U sportskoj, a još manje pravnoj literaturi, ne nalazimo definiciju ili uži pojam koji bi opisao učitelja skijanja, odnosno njegove poslove, obveze i odgovornosti. Navedeno se tek može izvesti iz postojećih stručnih publikacija koje se bave skijanjem ili tumačenjem zakonskih normi koje uređuju sportsku poduku uopće.

U udžbeniku koji su pripremili članovi Nastavne komisije Hrvatskog zbora učitelja i trenera skijanja za potrebe škole skijanja i programa za obrazovanje učitelja skijanja *Alpsko skijanje*, navodi se da učitelj skijanja u zajedničkom radu s polaznicima škole skijanja primjenjuje pravilan metodološki pristup u odabiru najboljih metodičkih vježbi koje pomažu usvajanju elemenata skijaške tehnike te na vrijeme uočava i ispravlja uočene pogreške pri izvođenju zadanih vježbi i elemenata.¹⁷ Da bi se mogla razumjeti tehnika skijanja, moraju se shvatiti osnove biomehanike skijanja. Biomehanika skijanja utvrđuje utjecanje sila koje djeluju na skijaša za vrijeme trajanja izvođenja bilo kojeg elementa skijanja. U skijanju dolazi do dinamičnih promjena pozicije tijela ili dijelova tijela skijaša u pokretu i prostoru i potrebe održavanja ravnoteže kako ne bi došlo do pada. Učitelj skijanja podučava polaznike o održavanju dinamične ravnoteže na skijama koja je bit uspješnog skijanja. Upravo postizanje dinamičke ravnoteže očituje se naoko lakom izvedbom zavoja, a promatraču se čini kao da nema nikakvih promjena sila koje djeluju i narušavaju dinamičku ravnotežu skijaša.¹⁸

Učitelji skijanja između ostaloga vode računa i o ispravnosti skijaške opreme te o pravilima ponašanja na skijaškim terenima u svrhu smanjivanja, odnosno prevencije skijaške ozljede.¹⁹ To i još puno više posao je i odgovornost učitelja skijanja. U nedostatku definicije učitelja skijanja, možda je najbolje citirati slikoviti opis učitelja skijanja koji je dao prof. Bojan Matković²⁰ koji navodi da su „*učitelji skijanja ti koji vrlo uspješno, primjenom najrazličitijih metoda, oblika i sadržaja-vježbi, prenose svoje znanje na skijaške početnike, a i bolje skijaše.*“²¹

¹⁷ Ozren Rađenović (gl. ur.), *op. cit.*, bilj. 8., str. 27.

¹⁸ *Ibid.*, str. 66.

¹⁹ Vjekoslav Cigrovski, „Skijaške kacige: koriste li u prevenciji ozljeda rekreativnih alpskih skijaša ili ne? – Pregled temeljen na dokazima“, *Hrvatski športskomedicinski vjesnik*, Vol. 33, No. 2, 2018., str. 66.

²⁰ Prof. dr. sc. Bojan Matković, Predstojnik katedre za skijanje, Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

²¹ Bojan Matković (gl. ur.), *Skijajmo zajedno*, Ferbos inženjering i Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2004., str. 27. „Tko su učitelji skijanja? Tko je čovjek koji živi u visokim planinskim dolinama i proplancima, a nije planinar? Tko je čovjek koji sa svojim učenicima brazda planinske čistine i proplanke, a nije vodič? Tko je čovjek koji zapovijeda ljudima, a nije vojnički zapovjednik? Tko je taj uslužni čovjek, a nije poslužitelj? Tko je čovjek koji razgovara sa svim ljudima, na svim jezicima, a nije hotelski portir? Tko je taj galantni čovjek koji pomaže damama da održe ravnotežu na skliskoj površini? Tko je čovjek koji čini ono što žele mnogi bogati, a nije bogat? Tko je čovjek koji zarađuje za život zahvaljujući lošem vremenu, a treba mu sunce da bi radio? Tko je čovjek koji zadivljuje mlade djevojke, a nije filmski glumac, niti televizijska zvijezda? Tko je čovjek koji bi bez sile teže bio bez posla, a istovremeno čini sve kako bi je svladao?“

Sve to je ljudsko biće koje postoji tek nešto više pola stoljeća. To je moderna osoba. To je cjelovita osoba koja se razlikuje od ostalih ljudi po načinu života, navikama, osobinama, načinu odijevanja, pa i fizionomijom. On ima osobine planinskog vodiča, sportskog šampiona, školskog učitelja, mondenog čovjeka, psihologa, redatelja, ali je istovremeno i potpuno različit od njih. To biće nema prethodnika, ono je jednostavno rođeno da se bavi snijegom i govori o njemu. To biće je srdačno, radosno, veselo, puno razumijevanja i strpljivo kao JOB. To je učitelj skijanja.

Prema tome, izbacimo li dozu humora i crtu šaljivosti iz ovog citata, uglavnom su učitelji skijanja ti koji vrlo uspješno, primjenom najrazličitijih metoda, oblika i sadržaja-vježbi, prenose svoje znanje na skijaške početnike, a i bolje skijaše.“

3.1. Pravno određivanje sportskog instruktora i trenera

Proučena dostupna literatura ne daje jedinstvenu definiciju učitelja skijanja. Vjerojatno je razlog tome što je u općem govoru naziv učitelj skijanja samorazumljiv i nedvojbeno upućuje na pojam uloge koju osoba obavlja.

Međutim, kada se pojmovi koriste u pravnom kontekstu, teži se njihovu određivanju kako bi se zatim na njih mogle primijeniti odredbe pravnog poretka i isključiti sumnja o adekvatnosti njihove primjene, pogotovo stoga što primjena prava barem za jednog sudionika pravnog odnosa znači obvezu. Određivanje pojmova u pravu jest proces koji se ne događa u obliku jedne definicije. Polazište je opće postavljene pravni okvir, a to je Ustav Republike Hrvatske²² koji tjelesnu kulturu i sport određuje kao pravno dobro (uvrštava ih u nomenklaturu gospodarskih, socijalnih i kulturnih prava), a državu obvezuje da ih potiče i pomaže.²³ Tako određeno ustavno pravno dobro treba biti konkretizirano u drugim propisima.

Sedes materiae sportskog prava u Hrvatskoj jest Zakon o sportu.²⁴ U tom zakonu nema definicije učitelja skijanja, a niti pojma sportskog učitelja uopće. Međutim, ZS određuje pojam sportskog **instruktora** kao fizičke osobe osposobljene za rad u sportu.²⁵ Time zakon ostavlja mogućnost da se u sportu ove osobe označe nazivima primjerenima za pojedini sport.

*Osobom osposobljenom za rad u športu (instruktor, voditelj i sl.) smatra se osoba koja podučava građane osnovnoj tehnici pojedinog sporta ili provodi sportsku rekreaciju građana, a osposobljena je za taj rad putem ustanove za osposobljavanje kadra u sportu, s time da sportsku rekreaciju građana može provoditi samo na temelju programa koji je izradila osoba koja ima najmanje stručnu spremu propisanu za trenera prvostupnika.*²⁶

U praksi često dolazi do preklapanja uloga sportskog učitelja (instruktora) i trenera. Zakon o sportu određuje **trenera** kao osobu koja programira i provodi sportsku pripremu, sportsku rekreaciju i sportsku poduku. Trener mora imati stručnu spremu najmanje na razini trenera prvostupnika sukladno posebnom propisu.²⁷

Stoga smo proveli analizu zakonskih odredbi o instruktoru i treneru te dajemo tablični prikaz sportskih djelatnosti koje su u skladu sa ZS-om ove osobe ovlaštene obavljati.

²² Ustav Republike Hrvatske (Narodne novine br. 56/1990, 135/1997, 8/1998, 113/2000, 124/2000, 28/2001, 41/2001, 55/2001, 76/2010, 85/2010 i 5/2014) (dalje: **Ustav** ili **Ustav RH** ili **Ustav Republike Hrvatske**).

²³ Čl. 69. st. 5. Ustava Republike Hrvatske.

²⁴ Zakon o sportu (Narodne novine, br. 71/06., 150/08., 124/10., 124/11., 86/12., 94/13., 85/15., 19/16. – ispravak, 98/19. i 47/20) (dalje: **ZS** ili **Zakon o sportu** ili **Zakon**).

²⁵ **Osobe u sustavu športa** su: (1) fizičke osobe: sportaši, treneri, osobe osposobljene za rad u sportu, osobe koje sudjeluju u organiziranju i vođenju sportskog natjecanja – sportski sudac, sportski delegat i sportski povjerenik i menadžeri u sportu te (2) pravne osobe: udruge, trgovačka društva i ustanove (članak 5. ZS-a.)

²⁶ Čl. 10. ZS-a.

²⁷ Čl. 9. ZS-a.

Tablica br. 1.
Sportske djelatnosti i osposobljenost instruktora i trenera²⁸

SPORTSKE DJELATNOSTI: ²⁹	OSOBA OSPOSOBLJENA ZA RAD U SPORTU (INSTRUKTOR, VODITELJ I SL.)	TRENER
• sportska poduka	podučava građane osnovnoj tehnici pojedinog sporta	+
• sportska rekreacija	provodi sportsku rekreaciju građana	+
• sportska priprema	-	+
OSPOSOBLJENOST:	putem ustanove za osposobljavanje kadra u sportu ³⁰	najmanje na razini trenera prvostupnika sukladno posebnom propisu ³¹

Iz Tablice 1. vidljivo je da i instruktor i trener obavljaju djelatnosti sportske poduke i sportske rekreacije. ZS pobliže određuje **sportsku poduku** pa je instruktor ovlašten podučavati građane (dakle ne spominju se sportaši) i to **osnovnoj tehnici pojedinog sporta**. Takva ograničenja za trenera nisu propisana. Što se smatra osnovnom sportskom tehnikom, Zakon o sportu **nije odredio**. Odredio je međutim da se podučavanje osoba osnovnoj tehnici pojedinog sporta smatra **stručnim poslom u sportu** te je odredio minimalan stupanj obrazovanosti instruktora koji moraju biti osposobljeni za rad u sportu putem **ustanova za osposobljavanje kadra u sportu**.³² Iako nije propisano, za pretpostaviti je da bi se moralo raditi o programu osposobljavanja za određeni sport, a ne o nekoj općoj sportskoj osposobljenosti

²⁸ Izvor: ZS, čl. 5. (osobe u sustavu športa), čl. 9. (trener); čl. 10. (osoba osposobljena za rad u športu) i čl. 18. (športske djelatnosti).

²⁹ **Športskim djelatnostima**, uz one navedene u tablici u smislu ZS-a, pripadaju i: sudjelovanje u sportskom natjecanju, organiziranje sportskog natjecanja, vođenje sportskih natjecanja i upravljanje i održavanje sportskom građevinom te organizirane izvannastavne školske sportske aktivnosti i studentske sportske aktivnosti. Je li neka djelatnost sportska djelatnost, u smislu ovoga Zakona, u slučaju sumnje utvrđuje tijelo državne uprave nadležno za sport uz prethodno mišljenje Hrvatskog olimpijskog odbora (članak 18. ZS-a).

³⁰ Osoba osposobljena za rad u sportu sportsku rekreaciju građana može provoditi samo na temelju programa koji je izradila osoba koja ima najmanje stručnu spremu propisanu za trenera prvostupnika (čl. 10. ZS-a).

³¹ Poslove trenera može obavljati i osoba:

- koja je za te poslove osposobljena putem ustanove za osposobljavanje kadra na temelju programa za stjecanje licencije krovnih svjetskih ili europskih udruženja određenog sporta,
- koja je osvojila medalju na Olimpijskim igrama, svjetskim ili europskim seniorskim prvenstvima, a stručno je osposobljena putem ustanove za osposobljavanje kadra u sportu,
- koja je poslove trenera obavljala najmanje 15 godina do dana stupanja na snagu ovoga Zakona, a stručno je osposobljena putem ustanove za osposobljavanje kadra u sportu (čl. 9. st. 3. ZS-a).

³² Čl. 59. st. 1. podst. 5. i čl. 60. st. 4. ZS-a.

putem ustanove za osposobljavanje.³³ Nadalje, ZS razlikuje kao posebnu skupinu stručnih poslova **programiranje i provođenje sportske poduke djece i mladeži u sportskim školama**, koju mogu obavljati osobe koje imaju odgovarajuću stručnu spremu najmanje na razini trenera prvostupnika i osobe koje su osposobljene putem ustanove za osposobljavanje kadra na temelju programa za stjecanje licencije krovnih svjetskih ili europskih udruženja određenog sporta.³⁴ S obzirom na zakonsko određenje instruktora,³⁵ ne možemo sa sigurnošću reći da bi instruktor bio ovlašten obavljati stručne poslove programiranja i provođenja sportske poduke djece i mladeži u sportskim školama. Ispunjenje samog sadržaja sportske poduke ostavljeno je prije svega autonomnom sportskom pravu koje je primjereni izvor karakterističnih tehnika pojedinog sporta te, slobodno možemo reći, kineziološkoj znanosti koja se bavi zakonitostima vježbanja i posljedicama njegova djelovanja na ljudski organizam.³⁶ S obzirom na to da se sportske tehnike kontinuirano mijenjaju i razvijaju jednako kao i vrste sportova i sportske discipline, jedan zakon niti ne može imati ambiciju ispunjavanja ovoga (sada ulaskom u zakon i pravnog) pojma.

U pogledu obavljanja sportske rekreacije, instruktor može provoditi ovu sportsku djelatnost prema građanima, a za trenera niti u ovome slučaju ograničenja nema. I opet ne postoji izričita zakonska odredba što se smatra sportskom rekreacijom, ali nju možemo odrediti iz zakonskoga isticanja svrhe osnivanja udruga u sportskoj rekreaciji – *svrha sportske rekreacije jest zadovoljavanje potreba za očuvanjem, održavanjem, poboljšanjem i unapređenjem psihofizičkih sposobnosti i zdravlja te obogaćivanjem slobodnog vremena tjelesnim vježbanjem i sportskim aktivnostima.*³⁷ **Programiranje i provođenje sportske rekreacije** također je oblik **stručnog posla u sportu** koji mogu obavljati osobe koje imaju odgovarajuću **stručnu spremu najmanje na razini trenera prvostupnika**. Dakle, za samostalno provođenje sportske rekreacije građana instruktoru je potrebna stručna sprema na razini trenera *baccalaurei*, a ako takvu formalnu edukaciju nema (ako je osposobljen za rad u sportu putem ustanove za osposobljavanje kadra u sportu), sportsku rekreaciju građana moći će provoditi samo na temelju programa koji je izradila osoba koja takvu stručnu spremu ima.³⁸ Prema trenutnom zakonskom tekstu nije jasno određeno

³³ Programi u ustanovama za izvođenje programa obrazovanja odraslih su za stjecanje: osnovnog školovanja, srednje školske spreme, srednje stručne spreme, niže stručne spreme, prekvalifikacije, osposobljavanja, usavršavanja i učenja stranih jezika (čl. 19. Pravilnika o standardima i normativima te načinu i postupku utvrđivanja ispunjenosti uvjeta u ustanovama za obrazovanje odraslih, Narodne novine br. 29/08, 52/10 – donesen na temelju Zakona o obrazovanju odraslih, Narodne novine br. 17/2007, 107/2007 i 24/2010).

³⁴ Čl. 59. st. 1. podst. 2. i čl. 60. st. 1. ZS-a.

³⁵ Podsjetimo se dijela odredbe čl. 10. ZS-a o instruktoru: (...) sportsku-rekreaciju građana može provoditi samo na temelju programa koji je izradila osoba koja ima najmanje stručnu spremu propisanu za trenera prvostupnika.

³⁶ Kineziologija u *edukaciji* usmjerena je na optimalan razvoj motoričkih sposobnosti i znanja te zadržavanje na što višoj razini. U *rekreaciji* primarni je cilj preventivno utjecati na sprečavanje opadanja pojedinih antropoloških karakteristika i motoričkih znanja, prema Nevenka Breslauer, Tomislav Hublin i Marija Zegnal Koretić, *Osnove kineziologije*, Medimursko veleučilište u Čakovcu, Čakovec 2014., str. 8.

³⁷ Čl. 58. ZS-a.

³⁸ Čl. 10. ZS-a.

da se ovi uvjeti traže i za programiranje sportskih programa, što bi svakako bilo logično. Konačno, ovi uvjeti ne traže se niti za poduku građana osnovnoj tehnici pojedinog sporta. U literaturi se upozorava na neprimjerenost propisivanja različitih profesionalnih zahtjeva za obavljanje poduke građana osnovnoj tehnici sporta i provođenje sportske rekreacije jer poduka je u pravilu sastavni ili čak nužni dio sportske rekreacije.³⁹

Konačno, djelatnost **sportske pripreme** u ZS-u rezervirana je za trenera i u njoj instruktor uopće ne sudjeluje. Nema zakonske definicije sportske pripreme vjerojatno iz istih razloga zbog kojih nije pravno određen pojam sportske poduke pa je jednako tako ostavljen na određivanje autonomnom sportskom pravu. I sportska je priprema oblik stručnih poslova u sportu, a može je obavljati osoba koja zadovoljava jednake uvjete za obavljanje programiranja i provođenja sportske poduke djece i mladeži u sportskim školama.⁴⁰ U svakom slučaju, sportska priprema neodvojivo je vezana za sportaša, trenera i natjecanje, što je vidljivo već iz pojma sportaš, koji Zakon o sportu određuje. *Sportašica odnosno sportaš jest osoba koja se priprema i sudjeluje u sportskim natjecanjima.*⁴¹

ZS je predvidio da će konkretnu stručnu spremu, odnosno stručnu osposobljenost za obavljanje svih stručnih poslova u sportu koje taj zakon predviđa, i to prema vrsti i složenosti određenih poslova, pravilnikom propisati čelnik tijela državne uprave nadležnog za sport.⁴² Moramo konstatirati da se to nije dogodilo niti nakon gotovo četrnaest godina važenja ZS-a. Je li to zato što je to nebitno ili izuzetno složeno učiniti?

Vezano za sportske djelatnosti instruktora i trenera, uočavamo da **ZS ipak dopušta da i osoba osposobljena putem ustanove za osposobljavanje kadra u sportu (instruktor) može privremeno obavljati sve poslove trenera.** Radi se o situaciji koju zakon naziva iznimnom, kada pravna osoba koja je registrirana za obavljanje sportskih djelatnosti (npr. sportski klub) nema mogućnosti zaposliti osobu koja ispunjava uvjete za obavljanje stručnih poslova, a obavljanje poslova ne trpi odgodu.⁴³ ZS ne postavlja daljnje kriterije prema kojima bi se procijenila nemogućnost zapošljavanja trenera niti koliko dugo može trajati takva iznimna situacija. Nama se čini da će sportski instruktor moći uspješno zamijeniti trenera jedino ako posjeduje odgovarajuću edukaciju, ali i iskustvo te je *up-to-date* sa znanjima potrebnima za provođenje sportskih djelatnosti trenera.⁴⁴ To će stoga ovisiti o razini organiziranosti i ozbiljnosti edukacije sportskih instruktora u svakom

³⁹ Hrvoje Kačer i Blanka Kačer, „Osobe (ili subjekti) u sustavu sporta u hrvatskom pravu“, u Hrvoje Kačer et. alt., *Sportsko pravo*, Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, Split, 2018., str. 61.

⁴⁰ Čl. 59. st. 1. podst. 1. i čl. 60. st. 1. ZS-a.

⁴¹ Čl. 6. ZS-a.

⁴² Čl. 59. st. 5. ZS-a.

⁴³ Čl. 9. st. 4. ZS-a.

⁴⁴ Hrvoje Kačer govori o potrebi cjeloživotne edukacije (LLE) trenera, jasnom postavljanju kratkoročnih i privremenih obrazovnih programa i onih dugoročnih (uključujući njihov međusobni odnos). Hrvoje Kačer, „Osobe u sustavu sporta i športske građevine prema Zakonu o sportu“, članak u zborniku radova *Novi zakon o sportu i aktualna praksa iz područja sporta i sportskih djelatnosti*, Inženjerski biro, Zagreb, 2007., str. 38.

pojedinom sportu pa bi ovo zakonsko ovlaštenje supstituiranja trenera trebalo primijeniti samo s posebnom pažnjom.

Provedena analiza i tumačenje okvira hrvatskog državnog sportskog prava za određivanje stručnih kvalifikacija sportskog instruktora (i trenera) pokazuje šarenilo rješenja. To može biti bogatstvo jednog obrazovnog sustava,⁴⁵ ali, na žalost, unatoč tome ostaje nedorečeno na primjeru cjeloživotnog učenja i obrazovanja u sportu, a u svakom slučaju izaziva probleme u razumijevanju namjera i ciljeva propisa.

3.2. Kako se postaje učiteljem skijanja

Krovna organizacija skijaškog sporta u Hrvatskoj jest Hrvatski skijaški savez (dalje: **HSS**).⁴⁶ Među svojim djelatnostima HSS skrbi o unapređenju stručnog rada u skijaškim sportovima i osposobljavanju sportskih djelatnika.⁴⁷ Član je HSS-a i Hrvatski zbor učitelja i trenera sportova na snijegu (dalje: **HZUTS**),⁴⁸ nezavisna udruga koja ima svoje članove i područne zborove.⁴⁹ HSS povjerava HZUTS-u skrb oko školovanja i izobrazbe učitelja i trenera sportova na snijegu kao i sve druge stručne i operativne poslove u svezi s takvom izobrazbom kadrova, i u tom smislu kontrolira njegov rad, a HZUTS je dužan podnositi planove školovanja i izobrazbe učitelja i trenera HSS-u na prethodno odobrenje.⁵⁰ HZUTS je ovlašten za vršenje kontrole posjedovanja potrebite kvalifikacije osoba zatečenih na

⁴⁵ Paul Roeders, *Vodič ustanovama za obrazovanje odraslih – od ideje do javne isprave*, Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih, Zagreb, 2012., str. 3.

⁴⁶ HSS je nacionalni sportski savez (udruga) koji djeluje od 1939., potiče, promiče i skrbi o hrvatskim skijaškim sportovima i struci skijaških sportova, i to o alpskom skijanju, nordijskom skijanju, snowboardu, slobodnom skijanju (*freestyle*), skijanju na travi, telemarku i o drugim skijaškim sportovima te iste predstavlja u međunarodnim odnosima. HSS je osnivač i punopravni član HOO-a i Međunarodne skijaške federacije (dalje: **FIS**) (članci 1.2., 4.1., 11.1. i 14.1. Statuta Hrvatskog skijaškog saveza od 22. IX. 2015., <https://croski.hr/pravila-i-publikacije/> (27. IV. 2020.), dalje: Statut HSS-a ili Statut hrvatskog skijaškog saveza).

FIS je vodeća međunarodna skijaška organizacija osnovana 1924. za vrijeme prvih suvremenih Olimpijskih igara u Chamonixu u Francuskoj. Član je Međunarodnog olimpijskog odbora – the International Olympic Committee (IOC). Nadležan je za donošenje međunarodnih natjecateljskih pravila u skijaškim sportovima. FIS danas ima 132 člana nacionalnih saveza. Posebnu pažnju polaže promoviranju aktivnosti na snijegu kao zdravi rekreativni način provođenja slobodnog vremena, prije svega mladih (<https://www.fis-ski.com/en/inside-fis/about-fis/general/facts-figures> (27. IV. 2020.)).

⁴⁷ Čl. 14. st. 1. t. 9. Statuta Hrvatskog skijaškog saveza.

⁴⁸ Čl. 17. st. 1. t. 3. Statuta HSS-a. Članovi HSS-a također su skijaški klubovi u Republici Hrvatskoj, skijaški savezi županija, gradova i Grada Zagreba i ostali pravni subjekti koji su prema propisima Republike Hrvatske registrirani za obavljanje sportskih djelatnosti sudjelovanja u sportskim natjecanjima, sportske rekreacije, sportske obuke i upravljanja sportskim objektima, u sferi hrvatskih skijaških sportova i struke skijaških sportova (čl. 17. st. 1. t. 1., 2. i 4. Statuta HSS-a).

⁴⁹ **HZUTS** je savez udruga koji okuplja područne zborove učitelja i trenera sportova na snijegu u Hrvatskoj tj. putem područnih zborova voditelje, učitelje i trenere sportova na snijegu i pripravnike za ta zvanja. HZUTS djeluje kao dragovoljna udruga (čl. 2. Statuta Hrvatskog zbora učitelja i trenera sportova na snijegu od 14. XII. 2019., <http://hzuts.hr/repozitorij/2014/12/statut-hzuts-06.11.2009-final.pdf>. (27. IV. 2020.), dalje: **Statut HZUST-a**).

⁵⁰ HZUTS je na dan 28. IV. 2020. imao ukupno 995 aktivnih članova – fizičkih osoba (demonstratora skijanja, učitelja skijanja, snowboard učitelja, voditelja skijanja, trenera skijanja i pripravnika), <https://hzuts.hr/informacije/popolis-clanova/> (28. IV. 2020.).

hrvatskim skijalištima u podučavanju skijanja kao i hrvatskih državljana zatečenih na inozemnim skijalištima u podučavanju skijanja, uz sporazum s odnosnom nacionalnom skijaškom sportskom asocijacijom.⁵¹

Učitelji i treneri skijanja, te pripravnici za ta zvanja, članovi su HZUTS-a. HZUTS-a ima područne zborove na području Hrvatske. HZUTS je član međunarodnih skijaških organizacija: Međunarodna udruga profesionalnih učitelja skijanja – *International Ski Instructors Association* (dalje: **ISIA**) koja udružuje učitelje skijanja s profesionalnom licencom; Međunarodne udruge amaterskih učitelja skijanja – *Internationaler Verband Ski Instructors/The International Association of Ski Instructors* (dalje: **IVSI/IASI**); Međunarodne udruge za skijanje u školama i višim školama – *Internationaler Verband der Skilauf in Schulen und Hoch Schulen/International Association for Skiing in Schools and Universities* (dalje: **IVSS/IASSU**); te je član Međunarodne skijaške udruge *International Association For Snow Sports Instruction* – **INTERSKI**, koja je krovna organizacija (tzv. *umbrella*)⁵² gore navedenim organizacijama.⁵³

Razlikuju se učitelji skijanja s državnom licencijom (IVSI), međunarodnom licencijom (ISIA) i IVSS licencijom. Najviši rang koji učitelj skijanja može postići u svom obrazovanju jest status demonstratora skijanja. Zbog stalne edukacije i usavršavanja znanja u području alpskog skijanja, svi članovi obavezni su obnoviti licenciju na Državnom seminaru svake tri godine, a demonstratori na Demonstratorskom seminaru svake dvije godine.⁵⁴ Bez licence niti jedan učitelj (a niti trener skijanja/daskanja na snijegu) ne smije obavljati stručne poslove iz područja nastave skijanja (daskanja na snijegu), kako u Republici Hrvatskoj tako i u inozemstvu.⁵⁵

Svake četiri godine organizira se INTERSKI kongres na kojem se okupljaju učitelji skijanja svih članova i sudjeluju u teoretskim predavanjima i praktičnoj nastavi skijanja na terenu, kako bi demonstratori svake pojedine zemlje predstavili metodiku poučavanja svoje skijaške škole.

Od 2006. godine u okviru HZUTS-a osnovano je **Skijaško učilište** sa statusom ustanove za obrazovanje odraslih⁵⁶ s ciljem provođenja edukacije za učitelje skijanja. Skijaško učilište ovlašteni je nositelj **srednjoškolskog obrazovanja odraslih** za program osposobljavanja i usavršavanja iz područja skijanja na temelju odluke

⁵¹ Čl. 101. st. 1., 2. i 3. Statuta HSS-a.

⁵² INTERSKI je dobrovoljna neprofitna udruga osnovana u skladu sa Švicarskim građanskim zakonikom, sa sjedištem u Zugu u Švicarskoj (§ 1. Statuta INTERSKI, revidiran 10. VI. 2017. https://www.interski.org/media/attachments/2017/06/29/statuten_en.pdf (27. IV. 2020.).

⁵³ Čl. 13. Statuta HZUTS-a.

⁵⁴ Uvjeti za stjecanje i produljivanje licenci učitelja i trenera sportova na snijegu određeni su Pravilnikom za stjecanje i produljivanje licenci za obavljanje stručnih poslova u sportovima na snijegu HZUTS-a od 2. X. 2019.

⁵⁵ Čl. 2. st. 2. Pravilnika za stjecanje licenci HZUTS-a.

⁵⁶ Čl. 16. ZS-a određuje da za trajno obavljanje sportske djelatnosti (...) sportske poduke (...) mogu se osnivati ustanove koje djeluju u skladu s odredbama Zakona o ustanovama. Ustanove su dužne donijeti akt kojim se uređuju uvjeti i način obavljanja navedenih sportskih djelatnosti, odnosno ostvarivanje programa sportske djelatnosti i dostaviti ga tijelu državne uprave nadležnom za sport radi vođenja evidencije.

ministarstva nadležnog za sport. Nakon svladanog obrazovnog programa i svih položenih ispita, polaznik stječe **zanimanje učitelj skijanja**.⁵⁷ Program edukacije Skijaškog učilišta podijeljen je u dvije specijalnosti, a sastoji se od prijemnog ispita, praktičnog dijela tečaja za učitelje (I. i II. dio specijalnosti) i teorijskog dijela tečaja:⁵⁸

1. Kamp za pripremu i prijemni ispit

Uvjet za pristupanje Tečaju za učitelje jest položen prijemni ispit. Prijemni ispit polaže se zadnji dan 3-dnevnog ili 5-dnevnog Kampa za pripremu, uz obvezno prisustvovanje na samome Kampu (skijanje u grupi). Sastoji se od brzog vijuganja i situacijske (terenske) vožnje. Kampovi se održavaju tijekom skijaške sezone.

2. Praktični dio Tečaja za učitelje – I. i II. dio specijalnosti

Praktični dio Tečaja sastoji se od dva dijela – I. i II. dio specijalnosti. Uvjet za pristupanje I. dijelu specijalnosti jest navršenih 17 godina, osim za polaznike koji su natjecatelji ili bivši natjecatelji Hrvatskog kupa i moraju imati navršenih 16 godina.

Polaganjem ispita iz prvog dijela specijalnosti, pred nastavnom komisijom Skijaškog učilišta, polaznik stječe naziv Pripravnik učitelja čime stječe pravo članstva u HZUTS-u.

Pripravnik učitelja ima mogućnost raditi uz mentorstvo licenciranog učitelja te na taj način odraditi praksu. Odrađena praksa, u trajanju od najmanje 20 sati, uvjet je za pristup II. dijelu specijalnosti. Status Pripravnika učitelja vrijedi najviše dvije godine od datuma polaganja ispita.

Elementi I. dijela specijalnosti:

- upoznavanje s opremom
- vježbe na ravnom
- penjanje
- ustajanje
- klizački korak

Likovi:⁵⁹

- osnovni skijaški stav i spust ravno
- pluzni stav i pluzenje ravno
- pluzni zavoj
- kosi spust
- otklizavanje
- zavoj k brijegu
- paralelni zavoj od brijega

II. dio specijalnosti – nakon uspješno završenog I. dijela specijalnosti, polaznik stječe pravo prisustvovanja na II. dijelu specijalnosti. Polaganjem ispita iz drugog dijela specijalnosti pred nastavnom komisijom Skijaškog učilišta i polaganjem teoretskog dijela tečaja polaznik stječe naziv Učitelj skijanja.

Elementi II. dijela specijalnosti:

⁵⁷ Rješenjem Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa kl.: UP/I-602-07/06-03/09 od 23. II. 2006. odobreno je Ustanovi za obrazovanje odraslih Skijaško učilište izvođenje programa srednjoškolskog obrazovanja odraslih, i to programa osposobljavanja za obavljanje poslova u zanimanju učitelj skijanja (u trajanju od 310 sati).

⁵⁸ Izvor: <http://www.skijasko-uciliste.hr/tecaj-za-ucitelje-skijanja/> (28. IV. 2020.).

⁵⁹ Odnosi se na elemente tehnike skijanja koji su sastavni dio praktičnog dijela nastave I. i II. dijela specijalnosti (npr. pluzni zavoj, osnovni zavoj, brzo vijuganje...).

- brzo vijuganje
- dinamički kratki zavoj
- dinamičko-paralelni zavoj
- tehnika vožnje slaloma i veleslaloma
- situacijska vožnja, sastoji se od:
 - a) skijanje s promjenama ritma i tempa
 - b) terenski skok
 - c) skijanje u grbama
 - d) skijanje po razrovanom i iskijanom snijegu
 - e) skijanje u dubokom snijegu

3. Teorijski dio Tečaja za učitelje skijanja/snowboarda

Teorijski dio Tečaja sastoji se od sljedećih predmeta:⁶⁰

- Osnove sistematske kineziologije
- Kineziološka metodika
- Funkcionalna anatomija
- Fiziologija športa
- Osnove psihologije športa
- Športska medicina
- Osnove kineziološke statistike i informatike
- Osnove teorije treninga
- Zaštita na radu

Uvjet za polaganje Teorijskog dijela jest prethodno položen prvi dio specijalnosti.

Nakon uspješno položenog I. i II. dijela specijalnosti te Teorijskog dijela, polaznik stječe naziv Učitelj te pravo na IVSI licencu koju izdaje HZUTS. Licenca učitelja traje 2 godine te ju je potrebno obnavljati. Nakon uspješno položenog cjelokupnog Tečaja za učitelja skijanja, polazniku se izdaje Uvjerjenje o usavršavanju.

4. OPĆENITO O POSTUPANJU S DUŽNOM PAŽNJOM

4.1. Suradnja, savjesno ispunjenje obveza & *fair play*

Obveze

Riječ obveza⁶¹ u sebi sadrži pojam vezanosti što ujedno znači i odustajanje ili gubitak od apsolutne slobode onoga koji se obvezuje ili je obvezan. Obveza u obveznopravnom odnosu treba biti određena. Sudionik pravnog odnosa – obveznik – mora znati kako je dužan ponašati se, a drugi sudionik ili sudionici – vjerovnici – što od obveznika (dužnika) mogu očekivati i zahtijevati. Uloga je pravnog sustava postaviti okvire i standarde postupanja u ispunjavanju očekivanja – obveza.

⁶⁰ Predmeti teorijskog dijela Tečaja (osim zaštite na radu) predstavljaju kolegije koji su nužni za usvajanje temeljnih znanja iz područja kineziologije i kao takvi su obvezni na svakom studiju kineziologije, jednako kao i na svim razinama školovanja ili osposobljavanja za rad u sportu. Sporazumom između HZUTS-a i KIF-a svi studenti koji su predmet skijanje položili s ocjenom odličan (5), a vodili su ih licencirani demonstratori HZUTS-a i radilo se prema programu Hrvatske škole skijanja Skijaškog učilišta, na temelju potvrde s Fakulteta stječu pravo na učenje u HZUTS i pravo na naziv Pripravnik učitelja skijanja. Studenti drugih fakulteta koji su tijekom studiranja na fakultetu položili neki od predmeta iz Teorijskog dijela tečaja mogu biti oslobođeni polaganja određenog predmeta. Za priznavanje ispita kao položenog potrebno je dostaviti na uvid sadržaj i nastavne cjeline predmeta, te potvrdu iz referade fakulteta o položenom ispitu. Na temelju navedene dokumentacije predmetni profesor odlučuje o priznavanju, odnosno nepriznavanju položenog ispita u sklopu Teorijskog dijela tečaja.

⁶¹ Obveza – ono što se mora izvršiti, dužnost koju nameću ugovor, propis, moral, obećanje ili okolnosti, *Hrvatski enciklopedijski rječnik*, Novi liber, Zagreb, 2003., str. 850.

Obveze nastaju u svakom pravnom odnosu. Zakon o obveznim odnosima određuje da obveze nastaju na osnovi: pravnih poslova, prouzročenjem štete, stjecanjem bez osnove, poslovođstvom bez naloga, javnim obećanjem nagrade i izdavanjem vrijednosnih papira. One također mogu nastati i na osnovi odluke suda ili druge javne vlasti.⁶² To znači da je za nastanak obveze potrebna volja pravnog subjekta usmjerena na preuzimanje obveze (ili čak stvaranje vlastite obveze), a u svim drugim navedenim slučajevima do obvezivanja dolazi i neovisno o obveznikovoj volji.

U suvremenoj razmjeni stvari i usluga kao tipična obveza javlja se novčana obveza. Ona se ispunjava plaćanjem.⁶³ U odnosu na navedenu obvezu, sve druge su nenovčane i sastoje se u ostalom činjenju, nečinjenju ili trpljenju.

Pravna teorija razlikuje podjele obveza prema različitim kriterijima. Izdvojiti ćemo još podjelu na primarne i sekundarne obveze prema kojoj one obveze koje nastaju kod samog nastanka pravnog odnosa jesu primarne (namjeravane) obveze, dakle one obveze koje su sudionici tog odnosa htjeli osnovati, dok sekundarne (nenamjeravane) obveze mogu, ali i ne moraju nastati tijekom odnosa ili čak po njegovu prestanku i to kao posljedica neurednog ispunjenja primarnih obveza (ili izvanrednih ili neočekivanih okolnosti).⁶⁴ Tako obveza ulaganja određene dužne pažnje nastaje zajedno s nastankom obvezopravnog odnosa dok obveza naknade štete može biti rezultat upravo propusta obveznika na ulaganje dužne pažnje. Pritom, sekundarna obveza može proizaći iz primarnog odnosa ili iz naknadnog odnosa, na primjer sekundarna ugovorna i izvanugovorna obveza naknade štete.

Načelo suradnje

Društveni život nezamisliv je bez suradnje. Sudionici obveznih odnosa dužni su surađivati radi potpunog i urednog ispunjenja obveza i ostvarivanja prava u tim odnosima.⁶⁵ Oblici suradnje mogu biti vrlo različiti i ovise o opsegu međusobnog odnosa sudionika, a posebno ovise o ciljevima radi kojih je pravni odnos i nastao.⁶⁶ Načelo suradnje odnosi se na obvezu sudionika da, suglasno načelu savjesnosti i poštenja te ostalim načelima obveznog prava, postupaju s dužnom pozornošću koja se za svakog od njih zahtijeva u odgovarajućoj vrsti obveznih odnosa, pridonoseći tako ostvarivanju međusobnih interesa.⁶⁷

Obavještanje

U pravnoj teoriji smatra se da iz obveze suradnje proizlazi obveza međusobnog obavještanja sudionika obvezopravnog odnosa.⁶⁸ Obavještanje, osim što

⁶² Čl. 20. st. 1. i 2. ZOO-a.

⁶³ Kad obveza ima za činidbu iznos novca, dužnik je dužan isplatiti onaj broj novčanih jedinica na koji obveza glasi, osim kad zakon određuje što drugo (čl. 21. ZOO-a, Načelo monetarnog nominalizma).

⁶⁴ Zvonimir Slakoper i Vilim Gorenc, *Obvezno pravo Opći dio Sklapanje, promjene i prestanak ugovora*, Novi informator i Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, Zagreb, 2009., str. 229.

⁶⁵ Čl. 5. ZOO-a (Dužnost suradnje).

⁶⁶ Zvonimir Slakoper i Vilim Gorenc, *op. cit.*, bilj. 64, str. 182.

⁶⁷ Mladen Pavlović, „Dužno ponašanje sudionika u ispunjavanju obveza“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, vol. 51, br. 3, 2014, str. 584, <https://hrcak.srce.hr/124137>. (10. IV. 2020.)

⁶⁸ Zvonimir Slakoper i Vilim Gorenc, *op. cit.*, bilj. 64, str. 183; Linda Jean Carpenter, *Legal Concepts in Sport, A Primer*, Fourth Edition, Sagamore Publishing, Urbana, USA, 2014., str. 66.

olakšava ispunjenje obveze, omogućuje da obveza bude primjereno ispunjena. Obveznik može obavijestiti vjerovnika o svojoj namjeri i načinu na koji će ispuniti obvezu i tako ga pripremiti na preuzimanje ispunjenja obveze dok istovremeno vjerovnik ima mogućnost obveznika obavijestiti o mogućem postojanju okolnosti koje mogu utjecati na uredno ispunjenje obveze. Time sudionici dakle racionaliziraju i ekonomiziraju svoj odnos.

Načelo savjesnosti i poštenja & fair play

Ispunjavanje obveza i suradnja sudionika suvremenog obveznopravnog odnosa moraju biti učinjeni savjesno i pošteno (*bona fides*). Takvo postupanje od njih se očekuje u zasnivanju obveznih odnosa i ostvarivanju prava i obveza iz tih odnosa.⁶⁹ Ovo je načelo prisilne naravi i predstavlja svojevrstni kriterij ostvarivanja prava i ispunjenja obveza. Poštovanje ovog načela znači postupati s povjerenjem prema drugoj strani i njenim interesima, razvijati međusobnu suradnju, suzdržavati se od dvoličnog i proturječnog ponašanja, te njegovati otvorenost i iskrenost.⁷⁰ Savjestan je onaj koji svoje obveze ostvaruje u potpunosti. Iako je savjesnost i poštenje postavljeno kao apstraktni pravni standard, ono se procjenjuje objektivno jer se njegov sadržaj ispunjava konkretnim okolnostima. To znači da se procjenjuje kako bi se u konkretnoj situaciji ponašao prosječan (standardni) čovjek, tj. dobar domaćin, odnosno dobar gospodarstvenik ili dobar stručnjak kada je u pitanju neka profesionalna djelatnost.⁷¹ Tako načelo savjesnosti i poštenja dopunjava konkretne normativne zahtjeve ponašanja odgovarajući na pitanje kako treba provoditi svoja prava i ispunjavati svoje obveze.⁷²

Načelo savjesnosti i poštenja mogli bismo usporediti s načelom *fair playa* u sportu. **Načelo *fair playa* jedan je od najbitnijih doprinosa sporta suvremenoj etici.**⁷³ Pojam *fair play* nastao je u Engleskoj zajedno s razvojem suvremenih sportskih igara krajem 9. stoljeća, a podrazumijeva pošteno i časno sudjelovanje u sportu poštujući sportska pravila i protivnika. Načelo poštene igre danas nije samo esencijalni element sporta, već je postao opća filozofija poštovanja drugih i poštovanja pravila i izvan sportskih terena, pa tako i u poslu.⁷⁴ Ovo načelo predstavlja branu negativnostima koje, na žalost, donose profesionalizam i komercijalizacija sporta poput mržnje, zavisti, spletki i nepoštovanja pravila uopće. *Fair play*, jednako kao i načelo savjesnosti i poštenja, podrazumijeva takvo ponašanje kojim se poštuje

⁶⁹ Čl. 4. ZOO-a (Načelo savjesnosti i poštenja).

⁷⁰ Mladen Pavlović, *opus. cit.*, bilj. 67, str. 576.

⁷¹ Mladen Pavlović, *opus. cit.*, bilj. 67, str. 580.

⁷² Vilim Gorenc, Loris Belanić, Hrvoje Momčinović, Ante Perkušić, Andrea Pešutić, Zvonimir Skakoper, Mario Vukelić i Branko Vukmir, *Komentar Zakona o obveznim odnosima*, Narodne novine, Zagreb, 2014., str. 105.

⁷³ Roland Renson, „Fair play: its origins and meanings in sport and society“, *Kinesiology* 41 (2009) 1: 5-18, str. 13, <https://hrcak.srce.hr/38485> (10. III. 2020.)

⁷⁴ Roland Renson, *op. cit.*, str. 16.

drugi, odricanje od nepripadajućih (nesportskih) prednosti i očuvanje psihičkog i fizičkog dostojanstva.⁷⁵

4.2. Pravni stupnjevi (standardi) dužne pažnje

ZOO propisuje osnovne standarde ponašanja u ispunjavanju obveza i ostvarivanju prava sudionika obveznog odnosa:

Ponašanje u ispunjavanju obveza i ostvarivanju prava

Članak 10.

(1) *Sudionik u obveznom odnosu dužan je u ispunjavanju svoje obveze postupati s pažnjom koja se u pravnom prometu zahtijeva u odgovarajućoj vrsti obveznih odnosa (pažnja dobrog gospodarstvenika, odnosno pažnja dobrog domaćina).*

(2) *Sudionik u obveznom odnosu dužan je u ispunjavanju obveze iz svoje profesionalne djelatnosti postupati s povećanom pažnjom, prema pravilima struke i običajima (pažnja dobrog stručnjaka).*

(3) *Sudionik u obveznom odnosu dužan je u ostvarivanju svog prava suzdržati se od postupka kojim bi se otežalo ispunjenje obveze drugog sudionika.*

Traženi standardi ponašanja odnose se na dužnika kada ispunjava svoju obvezu prema drugom sudioniku (vjerovniku) u njihovu međusobnom pravnom odnosu, kao i na vjerovnika kada u istom odnosu ostvaruje svoje pravo, što znači kada prima ispunjenje obveze svojega dužnika. ZOO dužnika i vjerovnika zajednički naziva sudionicima u obveznom odnosu jer se svaki od njih, ovisno o vrsti obveznoga odnosa, može nalaziti u položaju dužnika ili/i vjerovnika. Tako je na primjer učitelj skijanja obavezan polaznike škole skijanja pažljivo uputiti u skijaške tehnike, a polaznici su dužni ne remetiti red tijekom poduke i time otežavati učitelju ispunjenje njegove obveze.

Ove zakonske odredbe zapravo postavljaju standarde pozornosti potrebne za izbjegavanje povrede obveze koju jedan sudionik duguje drugome sudioniku. Polazišni standard i kriterij postupanja⁷⁶ uvijek je pažnja koja se u pravnom prometu zahtijeva u odgovarajućoj vrsti obveznoga odnosa. Ako je dužnik pozornosti trgovac,⁷⁷ postupanje u okviru njegove poslovne aktivnosti uspoređuje se sa zamišljenim dobrim gospodarstvenikom, a ako se sudionik nalazi u obveznom odnosu koji ne proizlazi iz njegove poslovne djelatnosti, tada se njegovo postupanje uspoređuje sa zamišljenim dobrim domaćinom.

⁷⁵ Miodrag Mićović, „Lex sportiva i fair-play“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, vol. 48, br. 4, 2011., str. 754, <https://hrcak.srce.hr/75226> (9. IV. 2020.).

⁷⁶ Petar Klarić i Martin Vedriš, *Građansko pravo*, peto izdanje, Narodne novine, Zagreb, 2001., str. 560.

⁷⁷ Trgovac je osoba koja samostalno trajno obavlja gospodarsku djelatnost radi ostvarivanja dobiti proizvodnjom, prometom robe ili pružanjem usluga na tržištu. Osobe koje se bave slobodnim zanimanjima uređenima posebnim propisima smatraju se trgovcima samo ako je to u tim propisima određeno. Trgovačko društvo je trgovac, neovisno o tome obavlja li gospodarsku ili neku drugu djelatnost (čl. 3. st. 1., 2. i 6. Zakona o trgovačkim društvima, Narodne novine br. 111/93, 34/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15 i 40/19.-dalje: ZTD ili Zakon o trgovačkim društvima).

Za sudionike obveznog odnosa u vezi s njihovom profesionalnom djelatnosti standard pažnje se povisuje. Uz kriterij vrste obveznog odnosa – odnos u vezi s profesionalnom djelatnosti – dodaje se još jedan kriterij: povećana pažnja. Traži se usporedba konkretnog postupanja sa zamišljenim dobrim stručnjakom.

ZOO ne određuje pojam povećane pažnje tako što bi dao njegovu definiciju. Vedriš i Klarić smatraju da se radi o postupanju osobito pažljivog i savjesnog stručnjaka.⁷⁸ Povećana pažnja mogla bi se opisati kroz primjere postupanja u određenim situacijama. Tada bi takvo prikazivanje moglo biti samo primjericno i zakonsku odredbu bi učinilo zapravo neodređenom i u svakom slučaju moguće nečitkom. Umjesto nabiranja primjera povećane pažnje, zakon navodi izvore u kojima će svaki sudionik moći pronaći kako bi trebao u jednakoj situaciji postupiti dobar stručnjak. To su pravila struke i običaji. Stoga ćemo upravo pravilima struke i običajima posvetiti pažnju u nastavku.

Postavljeni pravni standardi pozornosti predstavljaju minimalnu razinu ispunjavanja pravne obveze. Svojevrsni odraz je, iako je previše reći i protuteža, pravni zahtjev iz čl. 10. st. 3. ZOO-a postavljen prema vjerovniku da se u ostvarivanju svog prava suzdržava od postupka kojim bi se otežalo ispunjenje obveze drugog sudionika. Ipak, svaki od sudionika, vjerovnik i dužnik, odgovarat će za svoje postupanje u okviru svoje pažnje, a nemarno postupanje vjerovnika može biti ocijenjeno, uz ispunjenje propisanih uvjeta, kao doprinos vlastitoj šteti i utjecati na smanjenje odštete, koju bi dobio da i sam nije nemarno postupio.⁷⁹

4.3. Pravila struke i običaji

Često se problematizira primjena odredbe ZOO-a o povećanoj pažnji dobrog stručnjaka u odnosu na izvor te pažnje u profesionalnoj djelatnosti obveznika, pravilima struke i običajima. Na prvi pogled čini se da bi profesionalna osoba bila ona koja je završila određeno fakultetsko obrazovanje ili neki drugi (niži) školski stupanj koji joj omogućava obavljanje određenog zanimanja. Međutim zakonski tekst o pažnji dobrog stručnjaka ne spominje školsku spremu. Kriterij profesionalnosti leži u načinu obavljanja neke aktivnosti **kao profesionalne tj.**

⁷⁸ Ovi autori i pažnju dobrog gospodarstvenika odnosno dobrog domaćina vide u osobito pažljivom i savjesnom čovjeku. Propust postupanja s osobitom pažljivošću i savjesnošću dovodi sve navedene kategorije sudionika do skriviljene povrede svojih obveza sa stupnjem tzv. obične nepažnje (*culpa levis*). Ako isti u svojem ponašanju ne bi upotrijebili niti onu pažnju koju bi upotrijebio svaki prosječni čovjek, povrijedili bi svoje obveze s tzv. krajnjom nepažnjom (*culpa lata*). Petar Klarić i Martin Vedriš, *op. cit.*, *loc. cit.*, bilj. 76.

⁷⁹ Čl. 1092. st. 1. ZOO-a određuje institut doprinosa vlastitoj šteti (oštećenik koji je pridonio da šteta nastane ili da bude veća nego što bi inače bila ima pravo samo na razmjerno sniženu naknadu), a čl. 1091. st. 2. ZOO-a institut sniženja naknade štete kao iznimku od pravila potpune naknade (ako je štetnik prouzročio štetu radeći nešto korisno za oštećenika, sud može odrediti nižu naknadu, vodeći računa o brižljivosti koju štetnik pokazuje u vlastitim poslovima). Čl. 1106. ZOO-a određuje da odredbe o doprinosu oštećenika vlastitoj šteti i o sniženju naknade vrijede i za neimovinsku štetu. Više vidjeti u: Ivan Kaladić: „Podijeljena odgovornost“, u zbirci radova Ivica Crnić *et al.*: *Odgovornost za štetu*, Inženjerski biro, Zagreb, 2004., str. 65-74.

stručne. Na to upućuje upravo zakonski tekst vežući profesionalnost uz pravila struke i običaje.

Mladen Pavlović⁸⁰ smatra da pravila struke predstavljaju skup znanstvenih i stručnih iskustava koja su se potvrdila u praksi i time postala obveznim općim dobrom svih onih koji se bave određenom djelatnošću. Ta pravila mogu biti sadržana u kodeksima i različitim aktima što ih donose razna udruženja i koji su obvezni za njihove članove. Ova pravila određuju međusobna ponašanja članova i konkretna postupanja u odnosima s trećim osobama. Zbog toga će pravila koja donose razna stručna udruženja biti relevantna i kod određivanja standarda ponašanja koji se redovito očekuje od pripadnika iste struke.

Dobar dio stručnih pravila nije sadržan niti u propisima niti u aktima stručnih udruženja pa su to često nepisana pravila po kojima se određena djelatnost obavlja. Nadalje, u stručna pravila ulaze i iskustva stručnjaka u određenoj branši.⁸¹ Time bi umjesto traženja profesionalnosti u formalnom obrazovanju trebalo krenuti utvrđivanjem pravila u aktima stručnih udruga i redovne prakse određene struke. Tako uz pravila struke dolazi i do primjene običaja⁸² jer se praksa određuje kao primjena tehnologija i dostignuća propisanih stručnih normi (standarda) i postignutih iskustava prihvaćenih među pripadnicima iste profesije (branše).⁸³ Prema ustaljenim običajima stručnjak je obavezan postupati s razumnom vještinom i oprezom (pažnjom) u izvršenju svojih obveza i zaštite interesa drugih sudionika u odnosu.

5. KONKRETIZACIJA DUŽNE PAŽNJE UČITELJA SKIJANJA

Obveze sudionika obveznog odnosa mogu biti određene dogovorno između samih sudionika (ugovorom) ili bez obzira na njihovu volju. Ovo posljednje je slučaj kada su obveze određene pravom, pravilima struke i dobrim običajima. O obvezi postupanja s dužnom pažnjom (pozornošću) koju zahtijeva obvezno pravo govorili smo u prethodnom dijelu rada. Sada ćemo se posvetiti primjerima koji znače ispunjenje općeg kriterija ponašanja s povećanom pažnjom i odnose se na postupanje učitelja skijanja prema polaznicima škole skijanja.

⁸⁰ Mladen Pavlović, *opus. cit.*, bilj. 67, str. 590-591.

⁸¹ *Ibid.*

⁸² Čl. 12. ZOO-a uređuje primjenu trgovačkih običaja i redovne međusobne prakse u obveznim odnosima među trgovcima (st. 1.), koje, ako njihovu primjenu sudionici nisu isključili (st. 2.), imaju i prednost pred dispozitivnim odredbama samog zakona (st. 3.). U obveznim odnosima među ostalim sudionicima primjenjuju se običaji kad je njihova primjena ugovorena ili zakonom propisana (st. 4.).

⁸³ *Ibid.*

5.1. Profesionalnost

Proučili smo pravno određenje instruktora i kako se postaje učiteljem skijanja. Pravila o stjecanju i održavanju potrebne licencije učitelja skijanja osiguravaju njihovo cjeloživotno učenje (obnavljanje znanja) o novim skijaškim tehnikama, razvoju opreme i uvjeta na skijalištima. Obveze učitelja skijanja određene su nadalje u programima škola skijanja te se od učitelja naravno očekuje da te programe i provode. Sve ovo ukazuje da skijašku poduku učitelj skijanja **obavlja stručno – profesionalno. Profesionalnost je zahtjev dužne pozornosti dobrog stručnjaka.** Za takvu, pojačanu, pozornost ne traži se stjecanje visokoškolske naobrazbe⁸⁴ kao na primjer diplomskog obrazovanja na kineziološkom fakultetu. Naravno, takvo zvanje može biti potrebno, ako je propisano kao uvjet za obavljanje neke aktivnosti. Za osposobljavanje učitelja skijanja vidjeli smo, takva obveza ne postoji, ali postoje složeni uvjeti licenciranja unificirani na razini međunarodnih skijaških organizacija, koje prihvaća i nacionalno državno pravo. Izvori profesionalnosti učitelja skijanja tako su, uz državno pravo, i autonomno sportsko pravo. Tko uspješno ne ispuni uvjete za postajanje učiteljem skijanja – licenciranje – neće moći obavljati sportsku djelatnost poduke niti biti aktivnim članom obitelji učitelja skijanja. **Stoga dužna pažnja učitelja skijanja prema polaznicima odgovara pojačanoj pažnji dobrog stručnjaka, a ne tek prosječno pozornog čovjeka.**

Za razliku od odredbi ZOO-a o dužnoj pažnji, profesionalni standardi nadležnih skijaških organizacija podložni su češćim promjenama, prateći razvoj skijaškog sporta i uslijed promjena opreme skijaša i skijaških tehnika (npr. promjene izazvane pojavom tzv. *strukiranih skija*) te posebno opremljenosti i stanju na skijalištima (npr. sve veće i trajnije gužve, nagle promjene vremena, način korištenja žičara i vučnica). Stoga učitelj skijanja treba biti upoznat s različitim pravilnicima, priručnicima i uputama skijaških organizacija i slijediti njihova obnavljanja, ponovimo, biti *up-to-date*.

Učitelj skijanja svakako je obavezan provoditi edukaciju polaznika osobno što znači da **svoje obveze ne može povjeriti drugoj neovlaštenoj osobi.** Čak i zamjene jednog učitelja s drugim učiteljem u dijelovima programa morale bi biti odmjerene jer i u tom slučaju učiteljeva obveza prema polaznicima ne prestaje⁸⁵ već traži dodatni element pažnje: koordiniranje rada svih uključenih učitelja. Nadalje, plaća odnosno bilo koja naknada za rad i troškove (honorar) učitelja skijanja (i njen iznos) **ne utječu na obvezu dužne pažnje. Činjenica je li učitelj plaćen ili nije, ne mijenja obveze** koje za njega nastaju u (ugovornom) odnosu pružanja skijaške poduke polazniku. Učitelj je obavezan na odgovarajuće provođenje programa, štititi

⁸⁴ Hrvoje Kačer i Blanka Kačer, „Krizne točke za nastanak štete u vijeku sportaša, posebno s aspekta uloge trenera koji (ne) radi lege artis“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, god. 56, 2/2019, str. 301.

⁸⁵ Za osobnu obvezu rada usporediti npr.: Radnik je obavezan prema uputama koje poslodavac daje, u skladu s naravi i vrstom rada, osobno obavljati preuzeti posao (čl. 7. st. 1. Zakona o radu, Narodne novine br. 93/2014, 127/2017 i 98/2019); Ako iz ugovora o djelu (usluzi, *op. aut.*) ili naravi posla ne proizlazi što drugo, izvođač nije dužan posao obaviti osobno, međutim izvođač i nadalje odgovara naručitelju za izvršenje posla i kad posao ne obavi osobno (čl. 600. ZOO-a).

polaznike od predvidivih rizika i od neprimjerenih povreda, jednako u oba slučaja. Obveza pozornosti učitelja skijanja određuje se prema njegovoj ulozi koja proizlazi iz prirode obveznog odnosa pri čemu je njegova plaća (uključujući zadovoljstvo s njenim iznosom) bez utjecaja.

5.2. Edukativna uloga

Na pitanje: „*koliko uspješan mora biti učitelj skijanja u zadovoljavanju svojih obveza prema polaznicima skijaške škole?*“, “pravni odgovor bi glasio: „*Toliko da u svakom trenutku zadovolji zahtijevanu razinu pažnje dobrog stručnjaka.*“ Međutim, postoje **okolnosti koje mogu utjecati na razinu truda** koji učitelji skijanja mora primijeniti. No, razlike u trudu zbog tih okolnosti **ne utječu na propisani standard dužne pozornosti** već se na njega nadovezuju. Te okolnosti su na primjer: starost svakog od polaznika, prethodno skijaško znanje ili iskustvo pojedinca ili individualno psihofizičko stanje svakog od polaznika.

Dobro poznavanje programa škole skijanja još uvijek ne rješava u cijelosti problem **prijenosa znanja na učenike**. Poduka skijanja složena je i dinamična aktivnost (često u skupini polaznika) koja od učitelja zahtijeva različite vještine reagiranja u okolini promjenjivih okolnosti, kako u učionici tako i posebno na snježnoj padini. U suvremenoj kineziološkoj literaturi bilježe se pozivi na **inovativne pristupe učenju skijanja** (kao i treniranja skijanja), po modelu od nižeg na više (*bottom-up approach*), izobrazbu prema danim okolnostima (*contextually driven education*) i učenje kroz društvene odnose (*learning through social interaction*).⁸⁶ Istražuju se profesionalna, interpersonalna i intrapersonalna znanja koja se koriste usporedno i tijekom cijelog edukacijskog procesa u svrhu poboljšanja stjecanja povjerenja, sposobnosti i samouvjerenosti skijaša. **Profesionalna znanja** specifična su znanja skijaške tehnike i postupanja. **Interpersonalna znanja** odnose se na sposobnost komuniciranja s drugima, stvaranja odnosa učitelja-učenika i odnosa s drugim članovima skupine, ali i drugim dionicima, kao što su roditelji, drugi učitelji i treneri skijanja, redari, pripadnici organizacije, skijališta i slično. Ove vještine tiču se razumijevanja i pažnje prema polaznicima u odnosu na njihovu uzrast (dob), razine sposobnosti i različite socijalne prilike (kontekst). **Intrapersonalna su znanja** sposobnosti samoprocjene i promjena u vlastitom ponašanju, razvijanje vlastitih vještina za budući rad.⁸⁷ Često se događa da se učenici boje osuđivanja drugih zbog neuspjeha ili se srame postavljati pitanja. Stoga je potrebno pridobiti njihovo povjerenje i pomoći im izgraditi samopouzdanje. I jedno i drugo u značajnoj mjeri pomaže održavanju interesa za skijanje, ustrajnosti u učenju i prihvaćanju rizika sporta s ciljem uspješnog svladavanja skijaške tehnike i izbjegavanja nezgoda.

⁸⁶ Paul Garner & Denise M Hill, *Cultivating a Community of Practice to Enable Coach Development in Alpine Ski Coaches*, University of Gloucestershire/University of Portsmouth, 2016., DOI: 10.1123/iscj.2016-0076, str. 27-28.

⁸⁷ *Ibid.*, str. 3-14.

Saznanja o odnosu neiskusnih početnika prema skijanju, o njihovim strahovima i nedoumicama te identificiranje čimbenika povezanih s prihvaćanjem ili odbojnosti prema skijanju mogu dati korisne informacije učiteljima skijanja za unapređivanje i prilagođavanje programa škole skijanja kako bi učenici bili motivirani, a sam proces usvajanja znanja učinkovitiji.⁸⁸ Sva saznanja koje učitelj skijanja prima izravno od polaznika ujedno su važna za uspješnije podučavanje skijanja, a time zacijelo i za prilagođavanje pozornosti instruktora svakom pojedinom polazniku.

5.3. Zaštita od uznemiravanja i zlostavljanja

Sredinom 2019. godine Međunarodna skijaška federacija (dalje: **FIS**) postavila je zahtjev svim nacionalnim skijaškim savezima da usvoje nacionalna pravila i postupke **zaštite sportaša i sudionika od uznemiravanja i zlostavljanja**. Sukladno ovom traženju, Hrvatski skijaški savez vrlo brzo je donio Pravilnik o zaštiti prava u skijaškim sportovima⁸⁹ po uzoru na istovrsni *Snow Safe Policy* FIS-a.⁹⁰ Pravilnik polazi od obveze **stvaranja sigurne atmosfere** za sve sudionike različitih aktivnosti i programa tako da se sudionici osjećaju podržanima, da se poštuju njihova prava, želje i osjećaji, **bez ikakvog straha od diskriminacije ili ponižavajućeg ponašanja**. Stoga svi sudionici imaju pravo na zaštitu od svih oblika diskriminacije, zlostavljanja, nasilja, zanemarivanja i izrabljivanja.⁹¹ Zaštita sudionika obveza je svih članova FIS-a, svakog pojedinca, sportaša i sudionika ili organizacije, u bilo kojem svojstvu, bilo da sudjeluje kao volonter ili uz naknadu. Određuju se zabranjeni oblici uznemiravanja: kao psihološko i fizičko zlostavljanje, seksualno uznemiravanje, zlostavljanje i zanemarivanje.⁹² Svi ovi oblici zabranjeni su na bilo kojoj osnovi, uključujući rasu, vjeru, boju kože, vjeroispovijest, etničko podrijetlo, fizička svojstva, spol, seksualno opredjeljenje, dob, invaliditet, društveno-ekonomski status te sportske sposobnosti.⁹³ Od svih sudionika traži se prepoznavanje znakova zabranjenih ponašanja i prijavljivanje.⁹⁴ Pravilnikom o zabrani uznemiravanja za učitelja skijanja (kao stručnog pojedinca – kadra) nastaje obveza **poticati učenike na primjereno ponašanje**. Daje se niz primjera **najbolje**

⁸⁸ Vjekoslav Cigrovski, Ivan Radman, Bojan Matković, Singh Gurmmet & Hrvoje Podnar, „Effects of alpine ski course program on attitudes towards alpine skiing“, *Kinesiology*, Vol. 46, No. Supplement 1, 2014., str. 47 i 51.

⁸⁹ Pravilnik o zaštiti prava u skijaškim sportovima od 7. XI. 2019. (dalje: **Pravilnik o zabrani uznemiravanja**), <https://croski.hr/pravila-i-publikacije/> (20. IV. 2020.).

⁹⁰ *Snow Safe Policy* FIS-a, <https://www.fis-ski.com/en/international-ski-federation/news-multimedia/news/article=fis-snow-safe-policy-safe-sport-for-all> (20. IV. 2020.).

⁹¹ U Pravilniku o zabrani uznemiravanja ističe se da se ova prava odnose prvenstveno na mlade od 18 godina te se poziva i na Konvenciju Ujedinjenih naroda o pravima djeteta (čl. 1.2. Pravilnika).

⁹² Čl. 2.1. Pravilnika o zabrani uznemiravanja.

⁹³ Čl. 2.2. Pravilnika o zabrani uznemiravanja.

⁹⁴ Dužnost je svakoga prijaviti FIS-u svaki slučaj uznemiravanja. FIS će prijave rješavati povjerljivo i uz sudjelovanje odgovarajućih vanjskih službi (npr. medicinske službe, službe socijalne skrbi, policije) te pratiti ostvarivanje poduzetnih mjera zaštite (članak 5. Pravilnika o zabrani uznemiravanja).

prakse pažnje prema sudionicima.⁹⁵ Izričito je navedeno da je ovakvo ponašanje u interesu samog obveznika (učitelja skijanja) kako bi se zaštitio od lažnih optužbi⁹⁶ zbog čega se traži i **stalna otvorena komunikacija** s polaznicima, roditeljima maloljetnika i ostalim dionicima.⁹⁷ Tako su Pravilnikom o zabrani uznemiravanja ujedno konkretizirani opći standardi pažnje i obveze ove problematike propisani Zakonom o suzbijanju diskriminacije.⁹⁸ Očito je da je od donošenja Pravilnika o zabrani uznemiravanja za ispunjenje obveza najbolje prakse u vezi sa zaštitom od diskriminacije i uznemiravanja potrebno posvetiti više pažnje u izobrazbi za učitelja skijanja, a to će postati i stalna potreba cjeloživotnog učenja instruktora jer se radi o pojavama koje u suvremenom društvu na žalost brzo dobivaju nove oblike.⁹⁹

5.4. Zaštita od rizika

Izloženost rizicima tijekom poduke

Uz trud uložen u razumijevanje osobnih obilježja svakog polaznika, do mjere kojom ta obilježja utječu na proces edukacije, učitelj skijanja odlučuje o količini truda koji ulaže u provođenje pojedinog dijela programa škole skijanja. Ovdje dolazi

⁹⁵ Primjeri najbolje prakse iz Točke 5. Priloga A – Pravila ponašanja stručnog kadra, Pravilnika o zabrani uznemiravanja:

- tretirati sve sudionike na isti način te se suzdržavati od moguće uvredljive komunikacije ili ponašanja
- staviti na prvo mjesto dobrobit svakog sudionika
- održavati sigurnu i odgovarajuću udaljenost u odnosu na sudionike
- izbjegavati kontakt sa sportašima u privatnim prostorijama
- napraviti sport zabavnim, ugodnim i promovirajući ga *fair playom*
- u slučaju potrebe za fizički kontakt sa sudionikom mora biti pažljivo izveden – u savjetovanju sa sudionikom te imajući na umu da je teško predvidjeti pozicije ruku osobe u pokretu i ne dopustiti bilo koji oblik nedozvoljenog dodirivanja
- biti uzor, što uključuje nepušenje, nepijenje alkohola ili korištenja droge i drugih nedozvoljenih sredstava tijekom aktivnosti,
- davati entuzijastičke i konstruktivne povratne informacije radije nego negativnu kritiku,
- poštovanje prema privatnom životu sudionika,
- prepoznavati različite razvojne potrebe i sposobnosti (uključujući zabranu guranja sudionika protiv njihove volje)
- voditi zapisnik o ozljedi
- ne izjavljivati seksualno sugestivne komentare prema sudionicima, čak niti u šali
- ne rasplakati sudionika kao oblik kontrole
- ne dozvoliti da se na optužbe sudionika ne reagira
- ne pozivati sudionike da ostanu u kontaktu s obveznikom nakon završetka osposobljavanja, npr. putem društvenih mreža
- obveza prijave uznemiravanja nadređenom kolegi i obavijestiti roditelje sudionika.

⁹⁶ Točka 5. Priloga A – Pravila ponašanja osoblja/volontera, Pravilnika o zabrani uznemiravanja.

⁹⁷ Obavještanje roditelja odnosno rodbine sudionika u slučaju:

- ako obveznik slučajno ozlijedi sudionika
- ako sudionik izgleda uznemireno, izvan uobičajenog ponašanja
- ako mlađa osoba krivo razumije ili protumači nešto što je obveznik napravio na neuobičajeni način (Točka 5. Priloga A – Pravila ponašanja stručnog kadra, Pravilnika o zabrani uznemiravanja).

⁹⁸ Zakon o suzbijanju diskriminacije (Narodne novine br. 85/2008 i 112/2012).

⁹⁹ Posebno osjetljiva kategorija su djeca. Za oblike diskriminacije, nasilja i zlostavljanja djece u sportu vidjeti: Nenad Đurđević: „Zaštita dece u sportu“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, god. 56, 2/2019, str. 305-320.

do izražaja **izlaganje rizicima i upravljanje (kontrola) rizikom**. Očito je da je teorijska nastava u učionici manje rizična od praktične nastave na skijalištu gdje se ostvaruje pojačana fizička aktivnosti i izvode različite skijaške tehnike. Pozornost zaštititi od ozljeda (zaštita zdravlja) imanentna je pojačanim fizičkim aktivnostima.

Terenska nastava zahtijeva povećanju brigu o zaštiti od ozljeđivanja. Od sedamdesetih godina prošloga stoljeća mijenja se tip ozljeda na skijanju kao rezultat usvajanja i unapređivanja standarda skijaške opreme,¹⁰⁰ proširenog korištenja zaštitnih kaciga i provođenja programa prevencije ozljeđivanja. Korištenje *strukiranih (carving) skija* poboljšalo je skijašku tehniku i smanjilo ozljede, ali ih nije isključilo. Najugroženija skupina su djeca, adolescenti i osobe starije od pedeset godina. Skijaši pretežito stradaju od ozljeda donjih ekstremiteta (posebno koljena), uganuća te u predjelu ramena i ručnog zgloba.¹⁰¹ Poznata ozljeda jest *tzv. skijaški palac*.¹⁰² Ozljede glave i vrata čine oko 13 posto svih ozljeda, među kojima su najčešći poremećaji svijesti uslijed pada ili sudara skijaša s nekim objektom ili drugim skijašem.¹⁰³

Red na skijalištima

Praktična poduka skijanja odvija se na skijalištima. Stoga je potrebno **poznati i odredbe o održavanju reda na skijalištu**. Prema Pravilniku o sigurnosti na uređenim skijalištima,¹⁰⁴ učitelj skijanja dužan je brinuti za sigurnost organizirane skupine koju dovede na skijalište. Prije početka obuke skijanja dužan je upozoriti redare skijališta na skupinu te mora poštovati njihove upute. Učitelj je dužan paziti postoje li dovoljno sigurni uvjeti te je dužan prekinuti skijanje ako ustanovi da takvih uvjeta nema.^{105, 106}

¹⁰⁰ Primjena **ISO** (International Organization for Standardization) i **ASTM** (International standard for shop practices), više u: Annabelle Davey, Nathan K. Endres, Robert J. Johnson & Jasper E. Shealy, "Alpine Skiing Injuries", *SAGE Journals: Sports Health*, 2019 Jan/Feb; 11(1): DOI: 10.1177/1941738118813051 (30. IV. 2020.), str. 23.

¹⁰¹ Annabelle Davey at alt., *op. cit.*, bilj. 100, str. 18-25.

¹⁰² **Skijaški palac** nastaje pri padu na ispruženu ruku čija šaka drži ručku skijaškog štapa. Skijaškim palcem obično se nazivaju uganuća nekog od zglobova palca, a može biti i prijelom neke od kosti palca, Ozren Radenović (gl. ur.), *op. cit.*, bilj. 8, str. 143.

¹⁰³ Davey, Annabelle at alt., *op. cit.*, bilj. 100, str. 19-21.

¹⁰⁴ Pravilnik o sigurnosti na uređenim skijalištima, Narodne novine br. 68/1991 i 111/1997 (dalje: **PSUS**).

¹⁰⁵ Čl. 58. PSUS-a.

¹⁰⁶ Skijalište ili dio skijališta ne smije raditi:

- ako postoji opasnost od lavina, nanosa i sl.,
- ako su sigurnosne naprave i oznake tako oštećene da to može značiti opasnost za skijaše,
- ako je snježna mećava, jaka kiša, jak vjetar ili magla, zbog čega je bitno smanjena vidljivost,
- ako visoki novi snijeg nije pripremljen ili ako je zbog naglog otapanja snijeg postao premekan,
- ako na stazama nema dovoljno snijega,
- ako su u uporabi strojevi za pripremanje skijaških staza,
- ako nije osigurana služba spašavanja i pružanja prve pomoći,
- ako nije osiguran sustav veza na skijalištu,
- ako nije osigurana redarska služba.

Zabrane iz prethodnog stavka traju sve dok postoje okolnosti zbog kojih su nastale (čl. 30. PSUS-a).

Zaštita od rizika i ozljeđivanja

Smatramo da su među najbitnijim obvezama učitelja skijanja prema polaznicima (osim same poduke) **zaštita polaznika od predvidivih rizika i neprimjerenih ozljeda** ili drugih šteta.¹⁰⁷

Zaštita od rizika ostvaruje se prije svega **obavještanjem o rizicima** kao dio dužne pažnje učitelja skijanja da upozori učenike na postojanje rizika te na upoznavanje s mogućim posljedicama. Općeprihvaćena je potreba **pravovremene** obavijesti, što znači da bude dana prije započinjanja rizične aktivnosti. Učitelj skijanja uobičajeno će samostalno odabrati primjerene metode i načine ispunjavanja ovih obveza. Obavještanje o rizicima opravdano je i s obzirom na to da su polaznici škole skijanja osobe čija se fizička spremnost općenito ne provjerava prije započinjanja aktivnosti niti oni trebaju biti sportaši.¹⁰⁸ Posebno ugrožena kategorija učenika jesu djeca koja ne znaju procijeniti rizike niti granice svojih mogućnosti.¹⁰⁹

Često se postavlja pitanje je li potrebno upozoravati na tipične opasnosti ili na one očite ili pak na iznimne i rijetke opasnosti? Očiti (notorni) rizici kao takvi ne bi mogli biti nepoznati niti polaznicima aktivnosti (pretpostavlja se da su poznati svima). I oni su sami dužni upotrijebiti makar tzv. običnu pažnju.¹¹⁰ Ipak, treba znati da **učitelj skijanja neće moći opravdati izostanak svoje pažnje izostankom pažnje polaznika** škole jer svaki od njih odgovara za ispunjavanje svojih obveza i za svoje postupanje.¹¹¹ Konačno, treba uzeti u obzir dob i iskustvo polaznika kako bi se moglo odrediti što bi za njih značili **očiti rizici ili opasnosti**. U odnosu na upozoravanje na mogućnost nastanka tzv. **rijetkih (netipičnih) rizika**, treba reći da možemo upozoravati samo na one rizike koje smo uzeli u obzir, dakle koje smo predvidjeli. To znači da učitelj skijanja treba biti dobar poznavatelj okolnosti svake konkretne aktivnosti koju poduzima u okviru škole skijanja, pravila struke i dobrih običaja na temelju čega će moći utvrditi tipične ili karakteristične štetne okolnosti kao i one okolnosti koje bi s jedne strane bile očite, a u drugoj krajnosti iznimne. Možemo se složiti da dužna pažnja učitelja skijanja **obuhvaća svaku vrstu i intenzitet rizika** (bez obzira na klasificiranje) koje je **mogao i trebao predvidjeti zamišljeni (imaginalni) učitelj skijanja koji postupava kao dobar stručnjak**.

Dužna pažnja učitelja skijanja u vezi s rizikom ne obuhvaća samo obavještanje o opasnostima. Ona se proteže i na **osiguravanje uvjeta za sigurno provođenje**

¹⁰⁷ Linda Jean Carpenter, *op. cit.*, bilj. 68, str. 41, 48-49, 58.

¹⁰⁸ (1) U sportskom natjecanju može sudjelovati osoba za koju je u razdoblju od šest mjeseci prije sportskog natjecanja utvrđena opća zdravstvena sposobnost, a kada je to propisano pravilnikom koji donosi ministar nadležan za zdravstvo uz suglasnost čelnika tijela državne uprave nadležnog za sport i posebna zdravstvena sposobnost, ako propisima nacionalnoga sportskog saveza nije određeno kraće razdoblje. ... (4) Obveza utvrđivanja zdravstvene sposobnosti postoji i za druge osobe u sportu sukladno odredbama akata nacionalnih sportskih saveza (Članak 71. Zakona o sportu).

¹⁰⁹ Nenad Đurđević, *op. cit.*, bilj. 99, str. 309.

¹¹⁰ ZOO traži od svakog sudionika u obveznom odnosu u ispunjavanju svoje obveze postupati s pažnjom koja se u pravnome prometu zahtijeva u odgovarajućoj vrsti obveznih odnosa (članak 10. stavak 1. ZOO-a).

¹¹¹ Čl. 9. ZOO-a određuje da je sudionik u obveznom odnosu dužan ispuniti svoju obvezu i odgovoran je za njezino ispunjenje.

edukacije. Ova obveza sastoji se u poduzimanju mjera u odnosu na objekte, opremu i druge osobe koje sudjeluju u ostvarivanju programa škole skijanja. Za održavanje skijališta odgovorne su uprave skijališta, ali učitelj se prije provođenja terenske nastave **mora** uvjeriti da su potrebni uvjeti ispunjeni. Ako nisu, treba odustati od provođenja planirane aktivnosti dok se uvjeti ne ostvare. Slično je i u pogledu skijaške opreme. Spuštanje niz snježnu padinu provodi se tek nakon provjere i utvrđenja da polaznik ima svu potrebnu standardnu opremu. Učenik koji takvu opremu nema, treba biti isključen iz tog dijela poduke (ili će se učitelj u idealnim slučajevima pobrinuti za mogućnost nabave – najma – odgovarajuće opreme). Učitelj skijanja će redovito morati komunicirati s predstavnicima skijališta, redarima i uvjeriti se da je dostupna služba spašavanja za slučaj nezgode.

10 pravila FIS-a

Svjetska skijaška federacija (FIS) 1967. je godine postavila 10 pravila ponašanja za skijaše kojima je primarna svrha odrediti **osnovani obrazac ponašanja odgovornog i pažljivog skijaša s ciljem izbjegavanja nezgoda na skijaškim terenima** (dalje: **Pravila FIS-a**). Danas vrijedi verzija Pravila FIS-a revidirana na Kongresu FIS-a 2002. g.¹¹² Poznavanje i pridržavanje pravilima očekuje se od svih sudionika na skijaškim terenima, a sama pravila upozoravaju skijaše da ako isto propuste, izlažu se eventualnoj **građanskoj i kaznenoj (moguće i još ponekoj) odgovornosti** u slučaju nastanka nesreće.¹¹³ U slučaju ocjenjivanja pažnje učitelja skijanja (kao i ostalih sudionika), Pravila FIS-a predstavljaju dodatne kriterije iako nisu niti pravna norma *per se* niti pravila sportske igre,¹¹⁴ ali se radi o široko prihvaćenim standardima na svim skijalištima svijeta.

*Tablica br. 2.*¹¹⁵

10 Pravila FIS-a

Deset zlatnih pravila za sve sudionike bijelih padina

1.	Skijaš se mora ponašati tako da ne naškodi i da ne ugrožava druge skijaše.
2.	Brži skijaš mora izabrati svoju putanju tako da ne ugrožava skijaša ispred sebe.
3.	Prilikom obilaženja, brži skijaš mora ostaviti dovoljno prostora sporijem skijašu.
4.	Brzinu vožnje skijaš mora prilagoditi svojem znanju, situaciji na stazi i gustoći prometa ostalih skijaša.

¹¹² 10 FIS Rules for conduct & fis environmental rules, approved by the FIS Congress 2002 (version 2016) <https://www.fis-ski.com/en/inside-fis/document-library/alpine-documents> (30. IV. 2020.). Pravila imaju tri poglavlja: I. Pravila ponašanja za skijaše i snowbordere (10 Pravila FIS-a) s općim komentarima, II. Pravila ponašanja za *cross-country* skijaše i III. Pravila FIS-a o zaštiti okoliša za skijaše i snowbordere.

¹¹³ *Ibid.*, str. 3.

¹¹⁴ Igor Gliha, *op. cit.*, bilj. 12, str. 50.

¹¹⁵ Izvor: *Hrvatski ski/board magazin Skijanje.hr*, Izdavač Skijaški klub HUPSER, Rijeka <https://www.skijanje.hr/informator/clanak/10-fis-pravila?id=12410> (30. IV. 2020.).

5.	Skijaš koji siječe stazu mora prvo provjeriti promet na stazi te se uvjeriti da može nesmetano prijeći na drugi kraj staze.
6.	Skijaš se ne smije zaustavljati na nepreglednim mjestima na stazi. Na prijelomnicama, dijelovima sa slabijom vidljivošću i uskim prijevojima.
7.	Skijaš smije za penjanje i hodanje po stazi koristiti isključivo dobro vidljiv rub staze.
8.	Skijaš mora poštovati oznake, upozorenja i prometne informacije na skijalištu.
9.	U slučaju nesreće svaki je skijaš dužan skijama označiti mjesto nesreće te po potrebi pozvati gorsku službu spašavanja te hitnu pomoć.
10.	Svaki skijaš je dužan , po zahtjevu odgovorne osobe na skijalištu, pokazati svoju ski-kartu te osobne isprave.

5.5. Razina znanja i iskustvo

Nasuprot navedenim okolnostima čije promjene utječu na sam sadržaj dužne pažnje, razina znanja ili propusta u znanju učitelja skijanja, njegovo iskustvo i sposobnost, **uopće ne utječu na traženi standard dužne pažnje.** Kriteriji dužne pozornosti **postavljeni su objektivno i apstraktno.**¹¹⁶ Traži se jednaki standard postupanja od svakog učitelja skijanja u jednakoj situaciji. Naime, zakonski kriteriji dužne pažnje, jednako kao i programi škola skijanja i pravilnici skijaških organizacija, predstavljaju minimalne standarde postupanja odnosno minimalne razine obveza učitelja skijanja prema polaznicima.¹¹⁷ Jednostavnije rečeno, **dužna pozornost dobrog stručnjaka minimalna je pozornost koja se od učitelja skijanja očekuje** te ako je ne ispuni, učitelj se izlaže pogoršanju svojeg pravnog položaja sve do mogućnosti odštetne odgovornosti i oduzimanja učiteljske licencije, ali nisu isključene ni druge vrste odgovornosti, uključujući i onu kaznenu. Ovo postaje jasnije ako se prisjetimo da se tražena dužna pažnja učitelja skijanja u konkretnim okolnostima uspoređuje s time kako bi postupio **zamišljeni dobar stručnjak**¹¹⁸ kada bi se našao u jednakim okolnostima (povećana pažnja, postupanje prema pravilima struke i običajima = minimalna pažnja dobrog stručnjaka).

Istaknuti primjer jest potreba promjene u načinu skijanja do koje je došlo zbog inovativnih *carving* skija. Već smo prethodno naveli da su u takvim okolnostima i učitelji skijanja morali prihvatiti ove promjene i uključiti ih u poduku. Jednako se odnosi i na primjenu skijaških kaciga, posebno za maloljetne skijaše.

¹¹⁶ Zvonimir Slakoper i Vilim Gorenc, *op. cit.*, bilj. 64, str. 180.

¹¹⁷ Linda Jean Carpenter, *op. cit.*, bilj. 68, str. 46.

¹¹⁸ Vilim Gorenc *et al.*, *op. cit.*, bilj. 72, str. 24.

6. PRAVNE POSLJEDICE NEPOSTUPANJA S DUŽNOM PAŽNJOM

Posljedice propuštanja postupanja u skladu s traženom pozornošću ne mogu se naći u obliku popisa pravnih posljedica u nekom zakonu, pravilniku ili drugom propisu. Tako niti ZOO u odredbi u kojoj određuje obvezu postupanja s dužnom pažnjom i standarde dužne pažnje (članak 10.) ne određuje na koji će način pravni sustav reagirati u slučaju nepoštovanja ove obveze.

Vilim Gorenc polazi od opće konstatacije da se pravne sankcije za neispunjavanje dužnosti postupanja sa zahtijevanim stupnjem pažnje sastaje u **pogoršavanju ili mogućnosti pogoršavanja pravnog položaja onoga koji nije postupio s traženom pažnjom**.¹¹⁹ Ovakvo stajalište s jedne je strane logični odraz nemogućnosti da se sve pravne posljedice nepoštovanja obveze pridržavanja dužnoj pažnji izlože u jednom propisu odnosno da se uopće pobroje zbog apstraktnosti samog zahtjeva. Mogućnost pogoršavanja pravnog položaja izraženo je vidljiva u najvažnijoj sankciji u okviru obveznog prava: odgovornosti za nastanak štete, **a može se dogoditi i izvan nje**. U propisima koji reguliraju pojedine djelatnosti ili nalažu odnosno zabranjuju određena ponašanja, ne nalazimo opće odredbe o standardu dužne pozornosti. Umjesto toga propisi najčešće određuju slučajeve nepoželjnog ponašanja koji u svojem opisu mogu odgovarati povredi obveze postupanja s dužnom pažnjom ako ispunjavaju kriterije obveznog prava za primjenu ove obveze. To konačno znači da se pravne posljedice ili sankcije za nepoštovanje obveze postupanja s dužnom pažnjom mogu nalaziti u različitim propisima i da mogu biti različitih vrsta, od već spomenute odgovornosti za nastanak štete, kako na temelju ugovora tako i izvanugovorne odgovornosti sve do gubitka pojedinih subjektivnih prava ili zabrana, kao što su zabrana obavljanja djelatnosti (npr. oduzimanje licencijske učitelja skijanja), novčane kazne, druge pravne sankcije i mjere sve do oduzimanja slobode kretanja (kazne zatvora u propisima koji određuju prekršaje i kaznena djela). Tako je odredba ZOO-a o postupanju s dužnom pažnjom povezana s ostalim propisima jedinstvenog pravnog sustava.

Primjer gubitka prava slučaj je u kojem je nastavnici otkazan ugovor o radu zbog skrivljenog ponašanja radnika jer je propustila poduzeti radnje kako bi zaštitila učenike koji su čekali školski autobus kada ih je ostavila u dvorištu neposredno uz glavnu prometnicu bez nadzora i time ih potencijalno dovela u opasnost.¹²⁰ U tom primjeru zbog propusta dužne pozornosti nastavnica je izgubila status zaposlenice. ZS određuje **obvezu raskidanja ugovora o radu** ili drugog ugovora na temelju kojeg sportsku djelatnost obavlja osoba koja je pravomoćno osuđena na kaznu zatvora u trajanju od najmanje šest mjeseci za neko od kaznenih djela počinjenog s namjerom, a nije primijenjena uvjetna osuda.¹²¹

¹¹⁹ Vilim Gorenc *et al.*, *op. cit.*, bilj. 72, str. 24.

¹²⁰ Županijski sud u Zagrebu, Gž R-484/19 od 9. IV. 2019., www.ingbiro.com (2. III. 2020.).

¹²¹ Čl. 13. st. 2. ZS-a – ugovor se mora raskinuti u roku od osam dana od saznanja za pravomoćnu presudu i o tome obavijestiti registarsko tijelo.

Zakon o sportskoj inspekciji¹²² daje široka **ovlaštenja sportskom inspektor** kod kontrole postupanja s dužnom pozornošću. Sportski inspektor prilikom provedbe nadzora nad pravnim i fizičkim osobama u sustavu sporta može (mora) **narediti otklanjanje utvrđenih propusta**, nedostataka, odnosno nepravilnosti: ako nadzirana osoba obavlja sportsku djelatnost, a nije izvršila upis u registar sportskih djelatnosti odnosno drugi odgovarajući registar – za učitelja skijanja to je registar HZUTS-a; ako ne obavlja sportsku djelatnost u skladu s propisanim tehničkim i zdravstvenim uvjetima ili u drugim slučajevima kada se izricanjem ovih mjera utvrđeno stanje može uskladiti sa zakonom ili drugim propisom i kada se tim usklađenjem posljedice prouzročene propustima, nedostacima ili nepravilnostima mogu otkloniti. Ako se nadzirana osoba ne upiše u odgovarajući registar u ostavljenom roku, inspektor će joj **zabraniti obavljanje sportske djelatnosti**.¹²³ Do ove zabrane može doći i ako se utvrdi da je nadzirana osoba koja ne ispunjava propisane uvjete.¹²⁴

Zabranu obavljanja stručnih poslova u sportu određuje i ZS (obučavanje skijanja – kao obučavanje građana osnovnoj tehnici sporta jest stručni posao u sportu) kao posljedicu pravomoćne osude na kaznu zatvora u trajanju od najmanje šest mjeseci za neko od kaznenih djela počinjenog s namjerom, a nije primijenjena uvjetna osuda kao i za osobu koja je u posljednje tri godine pravomoćno kažnjena za prekršaj u sportu,¹²⁵ a već i pokretanje kaznenog postupka zbog kaznenog djela počinjenog na štetu djeteta, odnosno maloljetnika ima za posljedicu **udaljanje od obavljanja poslova u sportu** u kojima okrivljenik dolazi u kontakt s djecom, odnosno maloljetnicima, do pravomoćnosti presude, odnosno obustave postupka.¹²⁶

Jedan primjer grube povrede dužne pažnje primjerenog ponašanja u skladu s ulogom stručne osobe u sportu kojoj su sportaši povjereni na brigu, bilježi se u primjeru osude trenera za tae kwon do za kazneno djelo spolnog odnošaja s djetetom kada je iskoristio svoj položaj prema sportašicama koje su mu bile povjerene radi treninga te je s njima imao višekratno spolne odnose prije ili nakon treninga u sportskoj dvorani ili u svojem automobilu.¹²⁷

ZS određuje **prekršajno novčano kažnjavanje** i za fizičku osobu koja obavlja samostalnu djelatnost u sustavu sporta (poduka građana osnovama sportske tehnike jest sportska djelatnost i mogla bi se obavljati kao samostalna djelatnost) bez odgovarajuće razine obrazovanja, odnosno stručne osposobljenosti, a može se izreći i zaštitna mjera zabrane obavljanja sportske djelatnosti u trajanju od jednog mjeseca do jedne godine.¹²⁸ Obvezna pravna posljedica u ovom slučaju jest i **oduzimanje imovinske korist ostvarene prekršajem**.¹²⁹ Ove pravne posljedice odnosit će se

¹²² Zakon o sportskoj inspekciji (Narodne novine br. 86/2012 i 98/2019) (dalje: **ZSI**).

¹²³ Čl. 19. st. 1., t. 2., 4., 7. i st. 2. ZSI-ja.

¹²⁴ Čl. 9. st. 1. t. 8. i st. 2. te čl. 22. st. 2. ZSI-ja.

¹²⁵ Čl. 13. st. 1. 4. ZS-a.

¹²⁶ Čl. 13. st. 3. ZS-a.

¹²⁷ Vrhovni sud RH, I Kž-1237/07-6 od 6. III. 2008., www.ingbiro.com (2. III. 2020.).

¹²⁸ Čl. 87. ZS-a. Zapriječena novčana kazna u iznosu od 10.000,00 do 15.000,00 kuna.

¹²⁹ Čl. 89. ZS-a.

na nemarnog učitelja skijanja ako on tu djelatnost obavlja kao samostalnu (u kojem slučaju je obvezan upisati se i u registar sportskih djelatnosti – propust ove obveze također se sankcionira novčanim kaznama i zaštitnim mjerama).

Konačno, i Stegovni pravilnik Hrvatskog zbora učitelja i trenera sportova na snijegu¹³⁰ kao stegovni prijestup učitelja skijanja određuje **neuredno ili nesavjesno ili neetično ili nemarno obavljanje obvezatnih ili preuzetih dužnosti** za koje se mogu izreći stegovne mjere, opomene, novčane kazne (od 500 od 10.000 kuna), zabrane vršenja dužnosti pripravnika učitelja skijanja, učitelja skijanja, pripravnika demonstratora, demonstratora, trenera skijanja (od minimalno tri mjeseca, na određeno vrijeme ili trajno) i isključenje iz članstva HZUTS-a.¹³¹

Ipak, najčešća posljedica nepoštovanja obveze dužne pozornosti veže se na mogućnost **odštetne odgovornosti**.¹³² Primjere nastanka ove posljedice nepoštovanja obveze ulaganja odgovarajuće dužne pozornosti tražit ćemo u sudskoj praksi u sporovima o odgovornosti za štetu. Potrebno je naglasiti ulogu (sudske) prakse kao izvora prava *sui generis*. Sudska praksa djeluje snagom argumenta, ali i argumentom snage, s obzirom na to da viši sudovi imaju ovlast nametnuti svoje pravne stavove nižima i ulogu koju je Ustav RH namijenio Vrhovnom sudu Republike Hrvatske (dalje: **VSRH**) u čl. 118. st. 1. koji glasi: *Vrhovni sud Republike Hrvatske, kao najviši sud, osigurava jedinstvenu primjenu zakona i ravnopravnost građana*, a koja se ponavlja i u čl. 20. Zakonu o sudovima.¹³³

Iz prikupljene sudske prakse analizirali samo i izdvojiti neka vrijedna praktična pravna stajališta odnosno konkretne primjere u kojima su sudovi odlučivali o odštetnoj odgovornosti u sportu te pritom prosuđivali adekvatnost uložene dužne pozornosti nositelja sportskih aktivnosti, bilo trenera, organizatora sportskog događaja te u jednom slučaju i učitelja skijanja. Prikazujemo i primjere sudskih odluka o dužnoj pozornosti nastavnika čak i kada se nije radilo o sportskom treneru ili instruktoru, ali smo na temelju ciljnog tumačenja prava procijenili primjenjivost tih odluka i na dužnu pažnju učitelja skijanja, jednako kao i u svim u nastavku izloženim slučajevima.

¹³⁰ Stegovni pravilnik Hrvatskog zbora učitelja i trenera sportova na snijegu od 10. XII. 2010. <https://croski.hr/pravila-i-publikacije/> (1. III. 2020.), dalje: **Stegovni pravilnik HZUTS-a**.

¹³¹ Čl. 20.1.2. (stegovne mjere), 24.1.1. (opomene), 24.1.2. i 29.3. (novčane kazne), 24.1.3. i 24.1.4. (zabrane vršenja dužnosti) i 24.1.5 (isključenje iz članstva), Stegovni pravilnik HZUTS-a.

¹³² ZOO u čl. 1045. – 1110. određuje *pretpostavke odgovornosti za štetu* (uz subjekte odgovornosti to su štetna radnja, nastanak štete, uzročna veza između štetne radnje i štete, protupravnost i druge dodatne pretpostavke za pojedine vrste odštetne odgovornosti), *vrste šteta* (imovinske – obična šteta i izmakla korist i neimovinske štete – povrede prava osobnosti) kao i *vrste odštetne odgovornosti* (ugovorna, izvanugovorna, skrivljena, odgovornost zaposlenika, odgovornost organizatora, odgovornost za opasnu djelatnost i druge) i *način popravljavanja štete* (uspostava prijašnjeg stanja, novčane naknade i drugo) čije ispunjenje je potrebno za nastanak i određivanje odštetne odgovornosti, ali ova pitanja prelaze okvire našeg rada pa ih na ovome mjestu nemamo mogućnosti razmatrati.

¹³³ Zakon o sudovima (Narodne novine br. 28/2013, 33/2015, 82/2015, 82/2016 i 67/2018).

Tablica br. 3.
Primjeri propusta dužne pažnje u sudskim presudama¹³⁴

Primjeri propusta dužne pažnje	Sport	Naznaka sudske odluke
<ul style="list-style-type: none"> • motoričke pripreme izvan uobičajenih pravila sportske igre • igranje izvan uobičajenih pravila sportske igre 	košarka	VSRH, Rev br. 1465/2009 od 23. II. 2010.
<ul style="list-style-type: none"> • provođenje sportske aktivnosti na neprikladnom športskom terenu • opremljenost neprimjerenom športskom obučom 	nogomet	VSRH, Rev br. 83/2008 od 15. IV. 2008.
<ul style="list-style-type: none"> • nepoduzimanje odgovarajuće mjere da se igra odvija u športskom duhu i u skladu s pravilima igre – u pripremi i tijeku igre (međusobno ozljeđivanje igrača) 	nema podatka	VSRH, Rev br. 2299/1997 od 23. XI. 2000.
<ul style="list-style-type: none"> • pravila sportske igre predstavljaju granicu između dozvoljenog i nedozvoljenog postupanja • opasnosti i posljedice koje su izvan granica pravila sportske igre nedozvoljeni su i na području odštetnoga prava predstavljaju postupanje koje ima za posljedicu odgovornost za štetu • propust poduzimanja odgovarajućih mjera da se igra odvija u sportskom duhu i u skladu s pravilima igre 	nogomet	VSRH, Rev br. 3449/1995 od 23. IX. 1998.
<ul style="list-style-type: none"> • propusti u organiziranju redarske službe i točenje alkohola – sportska manifestacija na kojoj se okuplja veći broj posjetitelja i po cijeli dan toče se pivo i druga alkoholna pića 	različiti sportovi	VSRH, Rev 286/05-2 28. XII. 2005.
<ul style="list-style-type: none"> • propust poduzimanja odgovarajućih mjera da se igra odvija u sportskom duhu i u skladu s pravilima igre – ozljeda maloljetne igračice od strane druge igračice 	nogomet	VSRH, Rev 366/05-2 od 15. VI. 2005.
<ul style="list-style-type: none"> • propust nastavnika u nadziranju slobodne sportske aktivnosti – slobodne aktivnosti izvan tjelesnog odgoja u okviru škole 	nogomet	ŽS u Zagrebu, Gžn-1869/02 od 8. VII. 2003.
<ul style="list-style-type: none"> • neprijemljeni način učenja skijanja • propust u pedagoškom nadzoru – ozljeda polaznika <i>okolnosti uzete u obzir: uzrast djeteta, stupanj vještine i uvježbanosti, strmina padine, stanje skijaške staze zaleđene zbog kiše</i> 	skijanje	ŽS u Zagrebu, Gžn-241/02 od 9. XII. 2003.

Iz tabličnog prikaza možemo vidjeti da se tražena dužna pažnja konkretizira u svim dijelovima odnosa pružatelja sportske djelatnosti (instruktora, trenera ili

¹³⁴ Izvor sudskih odluka u tablici: www.ingbiro.com (2. III. 2020.).

kluba) i sudionika (sportaša ili rekreativca). U središtu pozornosti sudske procjene pozornosti u sportu jesu sigurnost sportskih objekata, prikladnost sportske opreme kao i postupanje tijekom pripreme i provođenja sportske aktivnosti. Posebno se naglašava propust pedagoškog nadzora i poduzimanja odgovarajućih mjera kako bi se sport provodio u skladu s pravilima struke, sportskog duga i *fair playa*.

Uočavamo da se sud kod odlučivanja o odgovornosti za štetu nastalu tijekom skijanja upustio u **analizu primjerenosti podučavanja sportske tehnike** (načina učenja skijanja) koju je procijenio u odnosu na subjektivne karakteristike polaznika škole skijanja: uzrast djeteta, stupanj vještine i uvježbanost te objektivne (vanjske) okolnosti: strmina padine i stanje skijaške staze zaleđene zbog kiše.

Bilježimo i jednu presudu ŽS-a u Zagrebu u kojoj je sud procjenjujući uloženu dužnu pažnju utvrdio da nije došlo do njenog propuštanja. Radilo se je o grupi prijatelja koji su se sanjkama spuštali niz skijašku stazu Zeleni spust na Medvednici na kojoj je sanjkanje bilo zabranjeno. Sanjkači su udarili u betonski šaht i pritom zadobili tjelesne ozljede. Utvrđeno je da su na skijaškom terenu bili postavljeni znakovi zabrana, upozorenja i obavijesti posjetiteljima i da ti znakovi nisu bili oštećeni, da Zeleni spust toga dana uopće nije bio otvoren niti za skijaše, te da je unesrećene sanjkače prethodno na zabranu upozorio i redar, ali su oni unatoč tome odlučili sanjkati. Sud je zaključio da nije bilo povrede dužne pažnje skijališta zbog čega su sanjkači isključivo odgovorni¹³⁵ za vlastitu štetu.¹³⁶

7. ZAKLJUČAK

Obveza dužne pažnje učitelja skijanja proizlazi iz posebnosti odnosa učitelja i polaznika škole skijanja u kojem se polaznik – učenik oslanja i ovisi o znanju, vještinama i osobnom integritetu instruktora – učitelja skijanja. Ovaj je rad razmatrao pojačani stupanj dužne pažnje dobrog stručnjaka, primijenjen na zamišljenog uredno licenciranog učitelja skijanja koji postupa prema pravilima struke i najboljoj praksi (dobrim običajima), obnavlja svoje znanje, uči iz vlastitog iskustva i održava otvorenu komunikaciju s polaznicima. Jednako kao i ispunjavanje obveza prema učenicima, i propusti dužne pažnje učitelja skijanja procjenjuju se prema povećanim kriterijima.

Odredbе ZOO-a o dužnoj pažnji postavljene su apstraktno. Za razliku od njih, oblici pažnje učitelja skijanja konkretizirani su kao profesionalni standardi određeni autonomnim sportskim pravom. Ovi standardi podložni su češćim promjenama, prateći razvoj skijaškog sporta i uslijed promjena opreme skijaša i skijaških tehnika (npr. promjene izazvane pojavom tzv. *strukiranih skija* i češćom upotrebom kaciga) te posebno opremljenosti i stanja na skijalištima (npr. sve veće i trajnije gužve,

¹³⁵ Formulacija iz ove presude „odgovorni za vlastitu štetu“ nije najsretnije odabrana, jer nitko ne može odgovarati za vlastitu štetu, ali je može skriviti svojom isključivom radnjom raspolaganja vlastitim pravnim dobrom (tjelesnim integritetom), što se u ovome slučaju i dogodilo.

¹³⁶ Županijski sud u Zagrebu, GnŽ-3319/10-2 od 16. II. 2020., www.ingbiro.com (2. III. 2020.).

nagle promjene vremena, način korištenja žičara i vučnica). Odgovornost skijaških učitelja nikad nije bila toliko značajna i osjetljiva kao danas. Dobro poznavanje tehnike i metodike poučavanja skijanja zahtijeva od učitelja skijanja osjetljivu i odgovornu primjenu u procesu edukacije. „*Skije same puno znaju, ali za njihovu sigurnu primjenu i kvalitetno skijanje treba skijaš znati više nego ikada.*“¹³⁷ Stoga učitelj skijanja treba biti upoznat s različitim pravilnicima, priručnicima i uputama skijaških organizacija i slijediti njihova obnavljanja. Brzi razvoj sporta u svijetu i drugih disciplina i znanosti povezanih sa sportom (psihologija, tehnologija, marketing, pravo i drugo) naglašavaju važnost cjeloživotnog učenja.¹³⁸ Instruktor prenosi svoja skijaška znanja na učenike te istovremeno prima od njih informacije koje su važne za uspješnije podučavanje skijanja, a time i prilagođavanje svoje pozornosti karakteristikama i sposobnostima svakog pojedinog polaznika.

Uz poduku o skijaškoj tehnici, zaštita polaznika od predvidivih rizika i neprimjerenih ozljeda najvažnija je obveza učitelja skijanja. Skijanje je vrlo popularan sport, ali nosi i značajan rizik od ozljeđivanja. Posljednjih desetljeća zabilježeno je poduzimanje mjera za smanjenje ovog rizika što uključuje unapređivanje standarda opreme i pojačanu edukaciju o sigurnom ponašanju. Ovi koraci polučili su smanjenje učestalosti i ozbiljnosti ozljeda povezanih sa skijanjem, ali su potrebni daljnji naponi na unapređivanju sigurnosti u sportu.¹³⁹ Nastajanje opasnosti (ostvarivanje rizika) učitelj skijanja može izbjeći ili primjereno kontrolirati uočavanjem opasnosti, pravovremenim obavještanjem i poduzimanjem mjera za njihovo izbjegavanje, prije svega u pogledu provjere sigurnih uvjeta na skijalištu i ispravnosti opreme skijaša. Nepoštovanje ISO i ASTM standarda u proizvodnji opreme utvrđen je kao jedan od glavnih uzročnika ozljeda donjeg dijela nogu u skijanju.¹⁴⁰

Postupajući u skladu s traženom dužnom pažnjom, učitelj skijanja štiti učenike, ali i sebe od mogućnosti pogoršanja svog pravnog položaja, posebno odštetne odgovornosti (kako ugovorne, tako i izvanugovorne), novčanog kažnjavanja ili čak gubitka učiteljske licencije kao i mogućih težih pravnih posljedica. Učitelj skijanja neće moći opravdati izostanak svoje pažnje izostankom pažnje polaznika škole.

U središtu pozornosti sudske procjene dužne pažnje u sportu jesu sigurnost sportskih objekata, prikladnost sportske opreme kao i postupanje tijekom pripreme i provođenja sportske aktivnosti. Posebno se naglašava propust pedagoškog nadzora i poduzimanja odgovarajućih mjera kako bi se sport provodio u skladu s pravilima struke, sportskog duha i *fair playa*. Izuzetno je značajno da se temeljno načelo suvremenog sporta *fair play* – poštena igra – uvažava jednako kao i načelo savjesnosti i poštenja jer se njime postavljaju opći okviri ponašanja, poštovanje

¹³⁷ Vidi recenziju prof. Petra Sitara, Filozofski fakultet Univerziteta u Mariboru, dugogodišnjeg reprezentativca i prvaka bivše države (SFRJ) u alpskom skijanju i demonstratora skijanja, za udžbenik *Alpsko skijanje – Ozren Rađenović* (gl. ur.), *op. cit.*, bilj. 8, str. 14-16.

¹³⁸ Poglavlje 2.6. Stručni kadrovi u sportu – Školovanje, stručno usavršavanje i sustav cjeloživotnog učenja trenera, Nacionalni program športa 2019. – 2020., Narodne novine br. 69/2019.

¹³⁹ Annabelle Davey at al., *op. cit.*, bilj. 100, str. 25.

¹⁴⁰ Utvrđeno je da više od 75 % opreme povezane s ozljeđivanjem donjeg dijela nogu ne zadovoljava ISO standarde. Prema *Ibid.*, str. 24.

drugih, odricanje od pretjeranih zahtjeva, neprikladnih (nesportskih) prednosti kao i očuvanje psihičkog i fizičkog dostojanstva svakog sudionika u odnosu.

Na temelju provedene analize i istraživanja teme zaključujemo da se uočeni oblici konkretizacije dužne pažnje učitelja skijanja mogu prikazati u kategorijama koje smo grupirali u sljedećoj tablici.

Tablica br. 4.

Najbitniji elementi konkretizacije (ispunjenja) dužne pažnje učitelja skijanja

PODUKA	Primjereno korištenje znanja i sposobnosti u poduci skijanja
OPREMA	Provjera koriste li polaznici odgovarajuću standardnu opremu
OBJEKTI	Provjera sigurnosti sportskih objekata i terena (sigurnost na skijalištu)
INDIVIDUALIZACIJA	Razumijevanje i prilagođavanje dobi, iskustvu i drugim svojstvima svakog polaznika bitnima za skijašku poduku
NADZOR	Provođenje odgovarajućeg nadzora polaznika
OBAVJEŠTAVANJE	Otvorena komunikacija – obavještanje polaznika (i roditelja) o karakterističnim i predvidivim rizicima (ozljedama) u skijanju
ZAŠTITA OD UZNEMIRAVANJA	Sprečavanje uznemiravanja i diskriminiranja polaznika po zabranjenim osnovama
PRIJAVLJIVANJE NEPRAVILNOSTI	Prijavljivanje ozljeđivanja, uznemiravanja, diskriminiranja i zloupotrebe (posebno maloljetnika) nadležnim osobama
SPAŠAVANJE I PRVA POMOĆ	Provjera raspoloživosti službe spašavanja na skijalištu i prve pomoći – spremnost na pružanje prve pomoći
CJELOŽIVOTNO UČENJE	Učenje iz iskustva, dobre prakse, profesionalne nadogradnje i stjecanje osnovnih znanja o pravnoj obvezi dužne pažnje

Rezultati rada imaju izravni utjecaj na povećanje svijesti učitelja skijanja (kao i njihovih udruga) o razumijevanju dužne pažnje, potrebi stalne nadogradnje znanja i vještina (cjeloživotnog učenja) te o utjecaju propusta u ispunjavanju ove obveze na njihov pravni položaj (prije svega mogućnost odštetne odgovornosti). **Pokazuje se opravdanim predlagati uključivanje osnovnih pravnih znanja o dužnoj pažnji u programe za edukaciju učitelja skijanja** (programe za licenciranje).

POPIS SKRAĆENICA

ASTM	International standard for shop practices
EU	Europska unija
FIS	Međunarodna skijaška federacija – Fédération Internationale de Ski
Pravila FIS-a	10 Pravila FIS-a o ponašanju za skijaše – 10 FIS Rules for conduct & fis environmental rules, approved by the FIS Congress 2002 (version 2016)
HOO	Hrvatski olimpijski odbor
HSS	Hrvatski skijaški savez
HZUTS	Hrvatski zbor učitelja i trenera sportova na snijegu
INTERSKI	Međunarodne skijaške udruge <i>International Association For Snow Sports Instruction</i>
ISIA	Međunarodna udruga profesionalnih učitelja skijanja – <i>International Ski Instructors Association</i>
ISO	International Organization for Standardization
IVSI/IASI	Međunarodne udruge amaterskih učitelja skijanja – <i>Internationaler Verband Ski Instructors/The International Association of Ski Instructors</i>
IVSS/IASSU	Međunarodne udruge za skijanje u školama i višim školama – <i>Internationaler Verband der Skilauf in Schulen und Hoch Schulen/ International Association for Skiing in Schools and Universities</i>
Pravilnik o zabrani uznemiravanja	Pravilnik o zaštiti prava u skijaškim sportovima Hrvatskog skijaškog saveza od 7. XI. 2019.
PSUS	Pravilnik o sigurnosti na uređenim skijalištima, Narodne novine br. 68/1991 i 111/1997
Rim I.	Uredba (EZ) br. 593/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. VI. 2008. o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze, SL EU L 177, 4. VII. 2008., izdanje na hrvatskom jeziku: Poglavlje 19 Vol. 006
Rim II.	Uredba (EZ) br. 864/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. VII. 2007. o pravu koje se primjenjuje na izvanugovorne obveze, SL EU L 199, 31. VII. 2007., izdanje na hrvatskom jeziku: Poglavlje 19 Vol. 006.
Statut HSS-a	Statut Hrvatskog skijaškog saveza od 22. IX. 2015.
Statut HZUST-a	Statut Hrvatskog zbora učitelja i trenera sportova na snijegu od 14. XII. 2019.
Stegovni pravilnik HZUTS-a	Stegovni pravilnik Hrvatskog zbora učitelja i trenera sportova na snijegu od 10. XII. 2010.

Ustav RH	Narodne novine br. 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/2010, 85/10 i 5/2014
VSRH	<i>Vrhovni sud Republike Hrvatske</i>
ZOO	Zakon o obveznim odnosima, Narodne novine br. 35/2005, 41/2008, 125/2011, 78/2015 i 29/2018
ZS	Zakon o sportu, Narodne novine br. 98/2019 i 47/2020
ZSI	Zakon o sportskoj inspekciji, Narodne novine br. 86/2012 i 98/2019
ŽS	Županijski sud

LITERATURA

1. Block, Martin E., „The Preparticipation Physical Examination“, u: Appenzeller H., *Risk mangement in sport: issues and strategies*, Carolina Academic Press, 2012., str. 203-223.
2. Breslauer, Nevenka; Hublin, Tomislav i Zegnal Koretić, Marija, *Osnove kineziologije*, Medimursko veleučilište u Čakovcu, Čakovec 2014.
3. Carpenter, Linda Jean, *Legal Concepts in Sport, A Primer*, Fourth Edition, Sagamore Publishing, Urbana, USA, 2014.
4. Cigrovski, Vjekoslav, „Skijaške kacige: koriste li u prevenciji ozljeda rekreativnih alpskih skijaša ili ne? – Pregled temeljen na dokazima“, *Hrvatski športskomedicinski vjesnik*, Vol. 33, No. 2, 2018., str. 65-71.
5. Cigrovski, Vjekoslav; Radman, Ivan; Matković, Bojan; Singh, Gurmmet & Podnar, Hrvoje, „Effects of alpine ski course program on attitudes towards alpine skiing“, *Kinesiology*, Vol. 46, No. Supplement 1, 2014.
6. Davey, Annabelle; Endres, Nathan K.; Johnson, Robert J. & Shealy, Jasper E., „Alpine Skiing Injuries“, *SAGE Journals: Sports Health*, 2019 Jan/Feb;11(1): DOI: 10.1177/1941738118813051 (30. IV. 2020.), str. 18-26.
7. Duhaček, Gordan, *Kako su austrijska skijališta posijala zarazu od Norveške do Hrvatske*, Index.hr, 18. III. 2020.
8. <https://www.index.hr/vijesti/clanak/kako-su-austrijska-skijalista-posijala-zarazu-od-norveske-do-hrvatske/2166486.aspx> (25. IV. 2020.).
9. Đurđević, Nenad, „Zaštita dece u sportu“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, god. 56, 2/2019, str. 305-320.
10. Gliha, Igor, *Mjerodavno pravo za izvanugovornu odgovornost za štetu nastalu u sportu, s posebnim osvrtom na skijanje*, magistarski rad, Pravni fakultet u Zagrebu, Zagreb 1990.
11. Garner, Paul & M. Hill, Denise, *Cultivating a Community of Practice to Enable Coach Development in Alpine Ski Coaches*, University of Gloucestershire/University of Portsmouth, 2016, DOI: 10.1123/iscj.2016-0076.
12. Gorenc, Vilim; Belanić, Loris; Momčinović, Hrvoje; Perkušić, Ante; Pešutić, Andrea; Slakoper, Zvonimir; Vukelić, Mario i Vukmir, Branko, *Komentar Zakona o obveznim odnosima*, Narodne novine, Zagreb, 2014.

13. Hodcroft, Emma B., „Preliminary case report on the SARS-CoV-2 cluster in the UK, France and Spain“, *Swiss Medical Weekly*, No. 150, w20212, 27. II. 2020., www.smw.ch (25. IV. 2020.), str. 1-8.
14. *Hrvatski enciklopedijski rječnik*, Novi liber, Zagreb, 2003., str. 850.
15. *Hrvatski ski/board magazin Skijanje.hr*, Izdavač Skijaški klub HUPSER, Rijeka, <https://www.skijanje.hr/informator/clanak/10-fis-pravila?id=12410> (30. IV. 2020.).
16. Intervju Ravnatelja KBC-a Zagreb Ante Čorušića na N1 televiziji od 17. III. 2020., <http://hr.n1info.com/Video/Info/a491687/Zarazeni-lijecnici-bili-su-u-Austriji-zavikend-a-nikome-to-nisu-prijavili.html> (25. IV. 2020.).
17. Ivančić, Tanja, „Mjesto odakle se zaraza širila Europom: Zbog skijaša stotinu ih završilo u karanteni“, *Večernji list* – on line izdanje, 17. IV. 2020., <https://www.vecernji.hr/vijesti/pozivaju-se-svi-koji-su-od-28-veljace-bili-na-skijanju-u-tirolu-dase-samoizoliraju-1386502> (25. IV. 2020.).
18. Kačer, Hrvoje, „(Ne)usklađenost nekih pojmova iz Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima, Obiteljskog zakona i Zakona o obveznim odnosima“, *Zbornik Hrvatskog društva za autorsko pravo*, Vol. 7 (2006), str. 49-66.
19. Kačer, Hrvoje, „Osobe u sustavu športa i športske građevine prema Zakonu o športu“, članak u zborniku radova: *Novi zakon o športu i aktualna praksa iz područja športa i športskih djelatnosti*, Inženjerski biro, Zagreb, 2007.
20. Kačer, Hrvoje; Kačer, Blanka, „Krizne točke za nastanak štete u vijeku sportaša, posebno s aspekta uloge trenera koji (ne) radi lege artis“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, god. 56, 2/2019, str. 285-304.
21. Kačer, Hrvoje; Kačer, Blanka, „Osobe (ili subjekti) u sustavu sporta u hrvatskom pravu“, u: Hrvoje Kačer et. al., *Sportsko pravo*, Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, Split, 2018., str. 61. str. 39-84.
22. Kaladić, Ivan: „Podijeljena odgovornost“, u zbirci radova Ivica Crnić et al.: *Odgovornost za štetu*, Inženjerski biro, Zagreb, 2004., str. 65-74.
23. Klarić, Petar; Vedriš, Martin, *Građansko pravo*, peto izdanje, Narodne novine, Zagreb, 2001.
24. Nomenklatura sportova Hrvatskog olimpijskog odbora, <https://www.hoo.hr/images/dokumenti/sport-olimpizam-hr/NOMENKLATURA-sijecanj-2015.pdf> (5. V. 2020.).
25. Matković, Bojan (gl. ur.), *Skijajmo zajedno*, Ferbos inženjering i Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2004.
26. Mićović, Miodrag, „Lex sportiva i fair-play“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, vol. 48, br. 4, 2011., str. 749-757. <https://hrcak.srce.hr/75226> (9. IV. 2020.).
27. Mlikotin Tomić, Deša i Šega, Ana, „Ekonomska analiza prava: razvoj i aktualnost“, *Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu*, Vol. 4, No. 1, 2006., str. 365-376.
28. Pavlović, Mladen, „Dužno ponašanje sudionika u ispunjavanju obveza“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, vol. 51, br. 3, 2014., str. 575-600. <https://hrcak.srce.hr/124137> (10. IV. 2020.).
29. Rađenović, Ozren (gl. ur.), *Alpsko skijanje*, Hrvatski zbor učitelja i trenera skijanja, Zagreb, 2008.

31. Renson, Roland, „Fair play: its origins and meanings in sport and society“, *Kinesiology* 41 (2009) 1: 5-18, str. 5-18, <https://hrcak.srce.hr/38485> (10. III. 2020.).
32. Roeders, Paul, *Vodič ustanovama za obrazovanje odraslih – od ideje do javne isprave*, Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih, Zagreb, 2012., str. 3.
33. Shavel, Steven, *Temelji ekonomske analize prava*, hrv. izdanje Mate, Zagreb, 2009., naziv originala *Foundations of Economic Analysis of Law*, Harvard University Press.
34. Slakoper, Zvonimir; Gorenc, Vilim, *Obvezno pravo Opći dio Sklapanje, promjene i prestanak ugovora*, Novi informator i Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, Zagreb, 2009.
35. Štefanek, Štefan, *Upravljanje rizikom odštetne odgovornosti u turističkim sportovima*, završni rad poslijediplomskog specijalističkog studija Športsko pravo, Pravni fakultet u Splitu, obranjen 13. X. 2016.

Propisi i akti

1. Uredba (EZ) br. 864/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. VII. 2007. o pravu koje se primjenjuje na izvanugovorne obveze (Rim II.) (SL EU L 199, 31. VII. 2007., izdanje na hrvatskom jeziku: Poglavlje 19 Vol. 006).
2. Uredba (EZ) br. 593/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. VI. 2008. o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze (Rim I.) (SL EU L 177, 4. VII. 2008., izdanje na hrvatskom jeziku: Poglavlje 19 Vol. 006).
3. Ustav Republike Hrvatske (Narodne novine br. 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/2010, 85/10 i 5/2014).
4. Nacionalni program športa 2019. – 2020. (Narodne novine br. 69/2019).
5. Pravilnik o sigurnosti na uređenim skijalištima (Narodne novine br. 68/1991 i 111/1997).
6. Pravilnik o standardima i normativima te načinu i postupku utvrđivanja ispunjenosti uvjeta u ustanovama za obrazovanje odraslih (Narodne novine br. 29/08, 52/10).
7. Pravilnik za stjecanje i produljivanje licenci za obavljanje stručnih poslova u sportovima na snijegu Hrvatskog zbora učitelja i trenera sportova na snijegu od 2. X. 2019. <https://croski.hr/pravila-i-publikacije/> (1. III. 2020.).
8. Pravilnik o zaštiti prava u skijaškim sportovima Hrvatskog skijaškog saveza od 7. XI. 2019., <https://croski.hr/pravila-i-publikacije/> (20. IV. 2020.).
9. Rješenje o izvođenju programa srednjoškolskog obrazovanja odraslih – programa osposobljavanja za obavljanje poslova u zanimanju učitelj skijanja, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa kl.: UP/I-602-07/06-03/09 od 23. II. 2006.
10. Statut Hrvatskog skijaškog saveza od 22. IX. 2015., <https://croski.hr/pravila-i-publikacije/> (27. IV. 2020.).
11. Statut Hrvatskog zbora učitelja i trenera sportova na snijegu od 14. XII. 2019., <https://hzuts.hr/informacije/o-nama/dokumenti/> (27. IV. 2020.).
12. [hr/informacije/o-nama/dokumenti/](https://hzuts.hr/informacije/o-nama/dokumenti/) (27. IV. 2020.).
13. Stegovni pravilnik Hrvatskog zbora učitelja i trenera sportova na snijegu od 10. XII. 2010.

14. <https://croski.hr/pravila-i-publikacije/> (1. III. 2020.).
15. 10 FIS Rules for conduct & fis environmental rules, approved by the FIS Congress 2002 (version 2016) <https://www.fis-ski.com/en/inside-fis/document-library/alpine-documents> (30. IV. 2020.).
16. Zakon o obrazovanju odraslih (Narodne novine br. 17/2007, 107/2007 i 24/2010).
17. Zakon o obveznim odnosima (Narodne novine br. 35/2005, 41/2008, 125/2011, 78/2015 i 29/2018).
18. Zakon o sportu (Narodne novine, br. 71/06., 150/08., 124/10., 124/11., 86/12., 94/13., 85/15., 19/16. – ispravak, 98/19. i 47/2098/2019 i 47/2020).
19. Zakon o sportskoj inspekciji (Narodne novine br. 86/2012 i 98/2019).
20. Zakon o sudovima (Narodne novine br. 28/2013, 33/2015, 82/2015, 82/2016 i 67/2018).
21. Zakon o suzbijanju diskriminacije (Narodne novine br. 85/2008 i 112/2012).

DUE-CARE OF SKI-INSTRUCTORS: HOW WOULD ACT A COMPETENT EXPERT IN THE SAME CIRCUMSTANCES?

In this paper, the authors analyse the content of the legal requirement of due diligence (due-care) of ski teachers (instructors) against ski-school students. The authors suggest incorporating due diligence learning into the ski teacher licensing programs. The starting hypothesis is that the attention of a ski instructor corresponds to the legal requirement of increased duty of care – the diligence of a competent expert, which is sought to be confirmed by researching of the topic. The counterargument to this hypothesis is the circumstance that, skiing teaching is a supplemental activity for ski instructors, almost without exception, which is performed in addition to some other main (often non-sporting) professional avocation. The research and analysis reinforced the hypothesis, especially when considering the requirements for ski instructor licenses, the characteristics of the relationship between ski instructors and students. Therefore, we decided to further investigate the legal sources of the ski instructor due diligence and its specific manifestations. The results of this paper have a direct impact on increasing the awareness of ski teachers (as well as their associations) on the understanding of due diligence, the need of a constant knowledge and skills upgrading (lifelong learning) and the effects of omissions to act with due care on the legal position of instructors (primarily the damage liability occurrence). The results prove the justification of the proposed inclusion in the ski teacher licensing programs of knowledge about the due diligence owed to students.

Key words: *due diligence (due care), instructor, obligation, skiing, ski teacher, student, teaching*